

1346

ΛΟΓΟΔΟΣΙΑ

ΠΕΡΙ

ΤΟΥ ΣΧΟΛΙΚΟΥ ΕΝΙΑΥΤΟΥ 1864-1865

Τῆς ἐν Κωνσταντινουπόλει Μεγάλῃς τοῦ Γένους Σχολῆς

ΥΠΟ ΤΟΥ

ΑΡΧΙΜΑΝΔΡΙΤΟΥ

Κ. ΕΥΣΤΑΘΙΟΥ ΚΛΕΟΒΟΥΛΟΥ.

Ἐκδίδεται δαπάνῃ φιλομούσου τινὸς Ὁμογενεῦς.

«Σχεδὸν εἰρηκα, ἂ νομίζω συμφέρειν, ὑμεῖς δ' ἔλοισθε, ὅ,τι
«καὶ τῇ πόλει καὶ ἅπασι συνοίσειν ὑμῖν μέλλει.»

Δημοσθένης.

ΕΝ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΙ,

ΤΥΠΟΙΣ ΑΝΑΤΟΛΙΚΟΥ ΛΥΤΕΡΟΣ.

α ω ξ έ.

ΛΟΓΟΔΟΣΙΑ

ΠΕΡΙ

ΤΟΥ ΣΧΟΛΙΚΟΥ ΕΝΙΑΥΤΟΥ 1864-1865

Τῆς ἐν Κωνσταντινουπόλει Μεγάλης τοῦ Γένους Σχολῆς

ΥΠΟ ΤΟΥ

ΑΡΧΙΜΑΝΔΡΙΤΟΥ

Κ. ΕΥΣΤΑΘΙΟΥ ΚΛΕΟΒΟΥΛΟΥ.

Ἐκδίδεται δαπάνῃ φιλομούσου τινὸς Ὁμογενοῦς.

«Σχεδὸν εἰρηκα, ἃ νομίζω συμφέρειν, ὑμεῖς δ' ἔλοισθε ὅ,τι
καὶ τῇ πόλει καὶ ἅπασι συνοίσειν ὑμῖν μέλλει».
Δημοσθένης.

ΕΝ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΙ,

ΤΥΠΟΙΣ ΑΝΑΤΟΛΙΚΟΥ ΑΣΤΕΡΟΣ.

α ω ξ έ.

Παραγιώτατε καὶ θειότατε Δέσποτα,
Ἄγία καὶ ἱερὰ Σύνοδος,
Καὶ ἡ λοιπὴ ἐπιτιμοτάτη καὶ φιλόμουσος ὀμιγήυρις.

Κατὰ τὴν ἡμέραν ταύτην, ἐν ἣ τοσοῦτοι λογάδες ἐν λόγοις καὶ γεραροὶ ἀγωνοδίκαι παντὸς πνευματικῷ ἐν ἡμῖν ἀγωνίσματος, ὅσα ὁ ἐπουράνιος καὶ πάνδωρος ἀθλοθέτης πρῶτος ἀγωνοθετῶν εὐλογεῖ ἀράτως, ἐκλήθησαν ὅπως διὰ τῆς παρουσίας αὐτῶν τιμήσωσι ταύτην τὴν τοῖς χρόνοις γεραιτέραν καὶ τῇ δόξῃ κορυφαίαν τοῦ κατὰ τὴν Ἐὼ ὀρθοδόξου Γένους Σχολὴν καὶ παρακαθεσθῶσι θερισταὶ φαιδροὶ τῶν ἠθικῶν καὶ διανοητικῶν καρπῶν τῆς χρηστῆς ταύτης καὶ χρυσῆς ὁμογενοῦς νεότητος, ἐφ' ἣν Ἐκκλησία τε καὶ Κοινωνία τὰς θυμηρεστάτας τῶν ἐλπίδων ἐπαναπαύουσι κατὰ ταύτην τὴν ἡμέραν δίκαιον καὶ πρέπον ἐνόμισα τὸ ἀναμνησθῆναι ἀρχαίου νόμου Ἑλληνικοῦ σοφοῦ καὶ παγκάλου, οὗ ἡ τήρησις μετὰ τοῦ ἀσφαλίζει καὶ προάγει τὰ κοινὰ γίνεται καὶ μέγα τῶν μεγάλων πράξεων ἐλατήριον. Ὁ τῶν πολιτειῶν συντηρητικώτατος οὗτος νόμος ἐδικαίωσεν, ἵνα πᾶς ὁ δημόσιον διακονίαν μικρὰν ἢ μεγάλην μετὰ ἐλευθέρας ἐνεργείας πεπιστευμένος ὑπέχη ἐνιαυσίους εὐθύνας ὧν τε διεχειρίσατο, ὧν τε ἐπραξεν, ὧν τε ἐπεμελήθη. Ἐθνικοῦ δὲ διδασκτηρίου ὁ διευθυντῆς καὶ αἱ τούτου πράξεις καὶ τὰ σχέδια ὅλος καὶ ὅλα τῷ δημοσίῳ ἀνήκουσι τόσῳ μᾶλλον, ὅσῳ μείζονος μὲν ἡξίωται τῆς παρὰ πάντων ἐμπιστοσύνης ἐμμέσως ἢ ἀμέσως, κρεῖττον δέ τι ἐπεισαγαγεῖν προτεθύμηται, συνωδὰ τῷ ἐκ πατέρων παραδεδομένῳ τύπῳ τῆς Σχολῆς.

Τὸ πρῶτον Σχολικὸν Πεντάμηνον.

Ἀπὸ μεσοῦντος αὐγούστου τοῦ παρελθόντος ἔτους ὀνομασθεῖς τῆς μεγάλης ταύτης ἐθνικῆς Σχολῆς σχολάρχης ὑπὸ τῆς Α. Θ. Παναγιότητος καὶ τῆς περὶ Αὐτὴν ἁγίας καὶ ἱερᾶς Συνόδου ἐν πλήρει τῇ ἐνδημούσῃ Συνόδῳ μετὰ προηγηθεῖσαν ὁμόψηφον πρότασιν τῶν τε μεγαζήλων Ἐφόρων

και των φιλογενεστάτων Συμβούλων, μόλις ανέδεξάμην τὰ ἔργα τῆς διδασκαλίας και διευθύνσεως, ἀρχομένου τοῦ δεκεμβρίου, ἕνεκα παρεμπεισοῦσης τινὸς δυσχερείας, δι' ἣν ἐδέησεν ἐπὶ τρίμηνον διακυβερνηθῆναι τὴν Σχολὴν ὑπὸ τοῦ πανιερωτάτου και μουσοτραφοῦς τότε μὲν ἀγίου πρ. Χαλεπίου, νῦν δὲ Νεοκαισαρείας Μητροπολίτου, κυρίου Ἱεροθέου. Καίτοι δὲ τῆς τριμήνου ταύτης και παροδικῆς διευθύνσεως σεβασθεὶς τό τε πρόγραμμα και τὴν ἄλλην προεξαγαγμένην διοικητικὴν πορείαν ἄχρι τέλους ἰανουαρίου, ὅτε τὸ πρῶτον ἡμισυ τοῦ ἐνιαυσίου σχολικοῦ δολιχοῦ περαίνεται, ὅμως και ἐν τούτῳ τῷ διαστήματι ἔχω δηλώσει νεώτερά τινα γεγονότα, ὑπὸ μὲν τῆς σεβαστῆς Ἐφορίας και παντὸς τοῦ καθηγητικοῦ Συλλόγου ἐγκριμένα, τὴν δὲ τῆς Σχολῆς ἀσφάλειαν και δόξαν παρασκευάζοντα, ὡς γε ἡ ἐμὴ λιτότης ἐπίστευσε και πιστεύει.

α. Ἐν πρώτοις, ἐπειδὴ οὐδὲν μὲν οὔτε σύστημα οὔτε κατάσταση ἔχει βίον ἀσφαλῆ και μακρὸν ἄνευ ἱστορίας και πρακτικῶν, ἐν οἷς ἐμφαίνεται ἡ γένεσις αὐτοῦ και ἡ πρόοδος, ἡ ἐνέργεια και ἡ σκοπιμότης· ἡ δὲ Σχολὴ αὕτη, και περ οὔσα τὴν καταγωγὴν σχεδὸν τόσον ἀρχαία, ὅσον και ἡ ἐν Κωνσταντινουπόλει Ἐκκλησία, ἧς καυχᾶται πρεσβυτάτη και φιλτάτη κόρη, ὀλιγίστων ὅμως ἐτῶν τῆς παρελθούσης ζωῆς ἀνασῶζει γραπτὰ τεκμήρια· διὰ ταῦτα ἐνεκρίθη ἵνα πᾶσα πρᾶξις λόγου τινὸς ἀξία, εἰς τὰ ἔσω τῆς Σχολῆς ἀναφερομένη και διὰ τοῦ σχολάρχου περαινομένη, καταγράφηται συντόμως ἐν ἰδίῳ κώδικι και ὑπογράφηται ὑπὸ τε τοῦ σχολάρχου και τοῦ γραμματέως ἢ, ἐὰν δέη, και παρὰ πάντων τῶν καθηγητῶν (α). Δῆλον δὲ, ὅτι τὸν ἔξω τῆς Σχολῆς ἱστορικὸν αὐτῆς βίον ἀναγράφει ὁμοίως ἀνελλιπῶς ἡ Ἐφορία, ἵν' ἀμφοτέρωθεν παριστῆται τοῦ ἐθνικοῦ τούτου Μουσοτραφοῦ ὅλη ἡ ζωτικὴ ἐνέργεια ἐν τῷ παρόντι και ἐν τῷ μέλλοντι.

β'. Εἶτα δὲ, ἐπειδὴ τὸ εἰς οὐδεὶς, ἐπὶ πάντων τῶν ἀνθρωπίνων ἐφαρμοζόμενον, πολὺ πλέον ἀληθεύει ἐν τῇ διευθύνσει κοινῶν και σπουδαίων πραγμάτων τε και καταστημάτων, δευτέρα τῆς σχολαρχίας φροντίς ἦν τὸ ὀνομάσαι ἐκ τῶν καθηγητῶν ἓνα Βιβλιοφύλακα, ἓνα Γραμματέα και δύο Κοσμητόρας, ἵνα οἱ τρεῖς οὗτοι, ὡς τοῦ σχολάρχου χεὶρ δεξιὰ και ὀφθαλμὸς, ἐγγύθεν μὲν ἐποπτεύωσι τὰ τῆς πειθαρχίας, ἐν δὲ δικαστικαῖς

πράξεσι συναπαρτιζῶσι τὸ τῆς Σχολῆς ἐσωτερικὸν δικαστήριον σὺν τῷ Διευθυντῇ (α), και ἀπόντα ἐκπροσωπῶσιν αὐτόν.

γ'. Ἀλλὰ τὴν περαιτέρω τῆς Σχολῆς πορείαν καθίστα δυσχερῆ και ἐπίφοβον ἕτερον φρόντισμα, ἐκταράττον τὸς φοιτητὰς, τοὺς καθηγητὰς, τοὺς οἰκείους και συγγενεῖς, τὴν Ἐφορίαν, τοὺς πάντας· τῆς οἰκοδομῆς λέγω τὸ ἐτοιμόρροπον, τριακοσίων ὡς ἔγγιστα ψυχῶν τὴν ζωὴν κρεμῶν ἀπὸ νήματος. Ἡ οὖν σχολαρχία, τὴν δικαίαν διδασκόντων τε και διδασκομένων ἀγωνίαν συμμερισσαμένη και σὺν τοῖς καθηγηταῖς σπουδαιότερον σκεψαμένη τὴν τε σαθρότητα και στενοχωρίαν και τῆς θέσεως τὸ ἀπρόσφορον και τὰ ἀπὸ τούτων, συνυπέγραψε και διεβίβασε πρὸς τὴν Ἐφορίαν ἀπὸ τῆς 12 δεκεμβρίου ἀναφορὰν, περιέχουσαν τὰς περὶ τούτου σκέψεις και τοὺς φόβους τοῦ καθηγητικοῦ Συλλόγου μετὰ ὑποδείξεως τῆς θεραπείας και παρακλήσεως, ὅπως ἄμφω τὰ σεβαστὰ σώματα, Σύνοδος και Συμβούλιον, λάβωσι γνῶσιν διὰ τὰ περαιτέρω. Και ἀπὸ ζωῆς δὲ φωνῆς ἐξηγησαμένης τῆς σχολαρχίας δεόντως, δύο δὲ δοκίμων ἀρχιτεκτόνων βεβαιωσάντων τὸν προὔπτον κίνδυνον, ἐπὶ ἓνα περίπου μῆνα ἐπισκευασθεῖσα ὁπωσοῦν ἡ Σχολὴ ἐστηρίχθη. Ἡ δὲ Α. Θ. Παναγιότης και οἱ ἄλλοι τοῦ ἔθνους πατέρες και πρόβουλοι και οἱ φιλότιμοι Ἐφοροὶ τὸν δίκαιον ἐθέρισαν φόρον τῆς εὐγνωμοσύνης ὅλου τοῦ πληρώματος τῆς Σχολῆς και τῶν οἰκείων αὐτοῦ. Ὀφείλω δὲ προσθεῖναι, ὅτι ἡ μὲν ἐπισκευὴ ἦν τὸ ἀναγκαιότατον και ἀπαραιτήτων, οὐχὶ δὲ και τὸ ὅλον και κυριώτερον, ὑπὲρ οὗ ἡ ῥηθείσα τῶν καθηγητῶν ἀναφορὰ ἐποιεῖτο τὸν λόγον· ἀλλ' ἡ Ἐφορία τὴν μὲν ἀναφορὰν ἀκμὴν φυλάττει παρ' ἑαυτῇ· τὸ δὲ σκέψασθαι και ἐνεργῆσαι περὶ τῶν ἐν αὐτῇ ἀνεβάλετο (λέγει) ἄκουσα, ἕως οὗ ἡ τὸ διακυβευθὲν κτήμα τῆς Σχολῆς ἀνακτήσῃται, ἢ ἄλλως πως τὰ καθ' ἡμᾶς κοινὰ πράγματα τὸ ἐπὶ

α) Ἴσως ἐκ τῆς φράσεως ταύτης λαβὼν τὸ ἐνδόξιμον φρονηματίας τις παρ' ὀλίγον ἐπειθὲν ἀνθρώπους ἀπλοῦκοὺς, ὅτι Κοσμητόρων σημαίνει ἀνθρώπων δυνάμενον νὰ συλλαμβάνῃ τοὺς μαθητὰς ἐν τὸς καὶ ἔξω τῆς Σχολῆς καὶ νὰ ἐμβάλλῃ αὐτοὺς εἰς τὴν φυλακὴν. Εὐτυχῶς οἱ Πανεπιστημιακοὶ κοσμητόρες, ὁ τῆς ἡμετέρας μεγάλης Σχολῆς κοσμητόρ, αἱ τῶσαι τῶν Παρθεναγωγείων κοσμητρίαι, ἐν αἷς διεκρίθη και ἡ ἀξιοσεβαστος μήτηρ τοῦ ἐξηγητοῦ, ψεύδουσι τὴν ὄχι ἀφελῆ ἐρμηνείαν.
Σ. Τ. Ἐκδ.

α) Τοιοῦτό τι συνίστησι και ὁ προπερυσινὸς Κανονισμὸς κεφ. Γ'. §. 9.

ζυροῦ ἀκμῆς ἵστασθαι διαφυγῶσι. Καί τοι ἡμεῖς ἐφρονοῦμεν, ὅτι περὶ ἔθνικου καταστήματος οὔτε μία μόνη ὁδὸς ἀσφαλείας ὑπάρχει, οὔτε μόνη ἡ Ἐφορία ὀφείλει βουλευέσθαι πάντοτε (α).

α.) Παρατίθεμεν ἐνταῦθα τὸ ἔγγραφον τοῦτο τῶν Καθηγητῶν τῆς Μ. τοῦ Γένους Σχολῆς, νῦν τινὰ παρεχόμενοι τοῖς τὰ γενναιότερ' ἀσπάζομένοις βουλευφόροις τοῦ ἔθνους.

ΣΕΒ. ΕΦΟΡΙΑ.

Τῇ δωδεκάτῃ τ. μ. συνεδριάσαντες οἱ εὐσεβάστως ὑποταγόμενοι ἐπὶ συσκέψει τὴν ἐσωτερικὴν ἀφορώση τοῦ ἀνωτάτου ἔθνικου διδασκῆριου εὐθυπορίαν, ὡς ἐκ τοῦ καθήκοντος καὶ τῆς θέσεως ἡμῶν δὲν ἠδυνήθημεν νὰ παρέλθωμεν ἐν σιωπῇ οὐδὲ τὸ περὶ σαθρότητος καὶ στενότητος τῆς οἰκοδομῆς, ὑφ' ἧν περιορίζεται ἡ ἔκτασις τῆς διδασκαλίας καὶ ἡ ἐντεῦθεν ὠφέλεια. Καίτοι δὲ τὸ περὶ εὐρυχωρίας καὶ προσηρότητος τῆς οἰκοδομῆς οὐσιωδῶς καὶ κυρίως ἐστὶ ζήτημα τῶν Ἐφόρων, ἐπειδὴ ὅμως λεπτομέρειαί τινες ἀπαραίτητον ἐνομίσαμεν τὸ νὰ καθυποβάλωμεν αὐτὰς διὰ τῆς νομίμου ὁδοῦ τῆς Α. Θ. Π α ν α γ ι ὄ τ η τ ι κ α ἰ π ᾶ σ η τ ῆς π ε ρ ῖ Α ὕ τ ῆ ν θ ε ο λ ἔ κ τ φ Σ υ ν ὀ δ φ κ α ἰ τ ῶ Σ. Μ. Δ. Σ υ μ β ο υ λ ῖ ο ς.

Δὲν ἀγνοοῦμεν, ὅτι οὔτε ἐκ πολυτελοῦς ἐσθῆτος ἡ ἀρετῆ, οὔτε ἐκ λαμπροῦ καὶ μαγλοπεποῦς ἀνακτόρου ἡ ἐπιστήμη. Καὶ ὅμως πληθῶς μαθητῶν καὶ μαθημάτων καὶ τοῦ διδασκῆριου σκοπὸς εὐρύτερος ἠθικὸς ἐνταυτῶ καὶ διανοητικὸς, πόσον εἰσὶν ἀσυμβίβαστα πρὸς τὴν σαθρότητα, ἡ στενότητα, τοῦτο μόνον τοὺς ἀγνοοῦντας ἡ περιστέλλοντας τῆς Σχολῆς ταύτης τὴν κλῆσιν ἐνδέχεται νὰ λανθάνη. Μάρτυρες ταύτου καὶ κριταὶ ἀρμόδιοι οἱ Καθηγηταὶ τῆς Σχολῆς, παρατρέχοντες πᾶσαν ἄλλην παρατήρησιν ἀρίγων καὶ εἰς τὸν ἀπερίεργον θεατὴν, περιοριζόμεθα εἰς ὀλίγα τὰ ἐφεξῆς.

Α'. Ἐπειδὴ τῶν διαδεξαμένων τοὺς ἀοιδίμους διδ. Σαμουήλ καὶ Εὐθυβούλην, ἡ μὴ εἰδικῶν γενομένων περὶ τὰ ἱερά καὶ φιλοσοφικά μαθήματα, ἡ προσκαίρων, τὰ μαθήματα ταῦτα διακοπέντα δὲν ἀπαρτίζουσι τανῶν σύστημα ὀλοσχερῆς, ἐμπεριόδως ἀνακυκλούμενον, ἀνάγκη πᾶσα πρὸς ἀποκατάστασιν τῆς ἀρχαίας συνεχείας καὶ τάξεως ἵνα ἡ ἀπολυθῶσι τάξεις τινὲς ἀνήκοσι τῶν οὐσιωδῶν τούτων κλάδων, ἡ συμπυκνωθῶσι δύο καὶ τρεῖς εἰς μίαν. Ἄλλ' ἡ παρούσα σαθρὰ στενοχωρία ὑπηγόρευσε, ὥστε εἰς μὲν Καθηγητῆς (ὁ κ. Ι. Ἀριστοκλῆς) νὰ διδάξῃ δις τὸ αὐτὸ μάθημα ἐν τῷ αὐτῷ χρόνῳ, καθ' ὃν ἠδύνατο νὰ προσέσῃ ἕτερον κλάδον ἐπίσης ἀναγκαῖον· ἕτερος δὲ (ὁ κ. Ε. Κλεόβουλος) ἕνεκα τοῦ ἀδυνατοῦ τῆς τῶν τάξεων συγχανεύσεως καὶ τῆς τοῦ αὐτοῦ μαθήματος συγχρόνου ἐπαναλήψεως ν' ἀφήσῃ μίαν τάξιν ἀνήκον οὐσιωδιστάτου μαθήματος.

Β'. Ἴνα παραλείψωμεν τὰς ἐκτάκτους καὶ δημοτελεῖς τελετὰς, ἐν αἷς πάντων τῶν μαθητευόντων καὶ πολὺ πλείονων ἀναγκαῖα ἡ παρουσία, τὸ ἠθικὸν τῆς Σχολῆς συμφέρον ὑπαγορεύει, ἵνα ὁ ἱερωμένος Σχολάρχης, καὶ ἅπαξ τῆς ἐβδομάδος,

δ'. Μετὰ τοῦτο ἐπῆλθεν, ὡς περὶ λαμπρὰ καὶ βασιλικὴ σφραγὶς τοῦ πρώτου σχολικοῦ πενταμήνου, ἡ σεβασμία τῶν τριῶν ἱεραρχῶν ἐορτῆ,

ἐρμηνεύη πρὸς πάντας ὁμοῦ τοὺς μαθητὰς ἀμφοτέρων τῶν Σχολῶν τὸ ἱερὸν Εὐαγγέλιον, καὶ βλέπων αὐτοὺς καὶ βλέπόμενος συνεχῶς, παρορμᾷ τοὺς πάντας πρὸς ἠθικὴν καὶ μαθήματα. Καὶ ἐν τοσοῦτῳ οὐδὲ ἅπαξ ἀξιοῦται νὰ ἴδῃ σύμπαντας, ἐὰν μὴ περιέρχεται κατὰ διαφόρους ὥρας πᾶσας τὰς αἰθούσας τῶν παραδόσεων. Σχολάρχης, μὴ βλέπων τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ, ἐστὶ τὸ αὐτὸ καὶ πατήρ, μὴ βλέπων τὰ ἴδια τέκνα.

Γ'. Αἱ δύο προηγηθεῖσαι παρατηρήσεις ἔτι μᾶλλον ἐνισχύονται, προστιθεμένου ὅτι ἡ Σχολὴ αὕτη οὔτε πάλαι οὔτε νῦν ἐνοριακὴ τις οὔσα καὶ τῶν συνήθων, ἀλλὰ τὸ πλουσιώτατον καὶ τελειώτατον διδασκῆριον πάντων τῶν κατὰ τὴν μεγάλην Ὀσμανικὴν Ἐπικράτειαν Ὀρθοδόξων, ὀφείλει ἵνα μὴ μόνον ἔχῃ τοὺς ἀρίστους διδασκαλοὺς, ἀλλὰ καὶ τὰς θύρας ἀνεωγμένας πρὸς πάντας τοὺς πανταχόθεν συβρέοντας μαθητὰς τε καὶ ἀκροατὰς, ὅπως μὴ διαψεύδῃ τὸ παρεθὼν, τὴν ἐπαγγελίαν, τὸ μέγα κλέος καὶ ὄνομα. Ἡ δὲ νῦν Σχολὴ ὑπὸ στενότητος οὐχὶ μόνον οὐδένα δέχεται ἔνοικον· οὐχὶ μόνον τοὺς ἀκροατὰς ἀποπέμπει, ὡς ἐπικινδύνον βάρους· ἀλλ' ἀναγκασθῆσεται τάχιστα ν' ἀποκλείσῃ καὶ τοὺς μαθητιῶντας, ὅπως μὴ διαιρεθῶσιν αἱ τάξεις, καὶ ἡ ἐλαττωθῶσι τὰ μαθήματα, ἡ προστεθῶσι διδασκαλοὶ, καὶ τὸ κατάστημα καταπέσῃ.

Δ'. Ἐὰν ἡ Σχολὴ αὕτη, συμφώνως τῇ κλῆσει αὐτῆς, εἶχε χωρητικώτερας αἰθούσας, πόσοι τῶν ἡμεδαπῶν σοφῶν ἠθελον διδάσκει ἐν αὐτῇ δημοσίᾳ καὶ δωρεάν πολλά καὶ βιωφελῆ μαθήματα!

Ε'. Ἐπειτα τίς ὁ πιστεύων, ὅτι τριακόσιοι ὡς ἔγγιστα ἔφηβοι, δέξεις καὶ γοργοὶ καὶ φύσει ἀπερίφριστοι, μὴ ἔχοντες μῆτε κηπίδιον, μῆτε θέαν, μῆτ' ἐλεύθερον καὶ καθαρὸν ἀέρα, δύνανται νὰ διδασκῶσιν ἐν τοιαύτῃ φυλακῇ τὸ ζῆν καὶ τὸ εὖ ζῆν, κτώμενοι νοῦν ὑγιᾶ μετὰ εὐεκτοῦντος σώματος;

ΣΤ'. Ἀλλὰ καὶ ἄλλως ἡ θέσις τῆς Σχολῆς, λυμαντικὴ οὔσα φυσικῶς καὶ δι' ἄλλα καὶ διὰ τὰς ἐκατέρωθεν λεωφόρους καὶ τὰς ἐπ' αὐτῶν μουσοστυγῆτους κραυγὰς καὶ τοὺς πατάγους καὶ κρότους, βλάπτει πολὺ πλέον ἠθικῶς· διότι ἐξερχόμενοι τῆς Σχολῆς οἱ φοιτηταὶ δὲν ἔχουσι καταφύγιον εἰμὴ τὰς ὁδοὺς, τὰ μαγειροκαπηλεῖα, τὰ καφφενεῖα καὶ τὰς βορβορώδεις ἀκτὰς, ὅπου ἅπας ὁ ἀχθοφορικὸς καὶ ναυτικὸς καὶ ὁ λοιπὸς συρφετὸς ἀναστρέφεται.

Ζ'. Καὶ ἐπὶ πᾶσιν (ὡς ὁμογενεῖς αἰσχυρόμεθα), μικρὸν ἄρα ὄνειδος προστρίβεται εἰς ἅπαν τῆς Ἐφίας λήξεως τὸ ὀρθόδοξον πλήρωμα ἐκ τῆς ἐπισκέψεως ἡ ὕψους τοιοῦτου οἴκου τῶν Μουσῶν, ἐφ' ᾧ σεμνυνόμεθα, ὡς ἐπὶ ἔθνικῳ παλλαδίῳ; Ἐὰν ἡ τιμὴ παντὸς ἔθνους ἐξαιρέτως φανεροῦται ἐκ τῶν δημοσίων ἔργων καὶ καταστημάτων αὐτοῦ, ποῖαν τιμὴν περιποιεῖ τὸ κεντρικὸν τοῦτο κατάστημα εἰς ἔθνος κατ' ἐξοχὴν μεγαλόφρον καὶ φιλότιμον καὶ φιλόκαλον;

τῶν πολιούχων τούτων πάσης ἀκροπόλεως τῆς κατὰ Χριστὸν παιδείας, δημοτελῶς καὶ Πατριαρχικῶς νῦν πρῶτον μετὰ πολυετῆ διακοπὴν πανη-

Ἰδοῦ, ἐντιμὲ καὶ σεβ. Ἐφορία, ὁποῖοί τινες λόγοι ἐλέγχουσι τῆς οἰκοδομῆς τὸ ἀπρόσφορον. Τί δὲ τὸ πρακτέον ἐν τηλικαύτῃ γενικῇ καὶ βράχαια ἀμχανία, ἢ περὶ τούτου φροντίς ἀπόκειται τοῖς τῆς πολιτείας ἡμῶν βουληφόροις καὶ πατράσιν.

Οἱ λαοὶ τ' ἐπιτετράφεται καὶ τόσσα μέμληεν.

Ἡμεῖς δ' ἐροῦμεν, ὁ οἶδαμεν. α.) Τὸ ἐν Ἐηροκρήνῃ ἔρημον καὶ ὑπερμέγεθες γήπεδον δύναται ἢ ν' ἀνοικοδομηθῆ, ἢ ἐκποιηθῆν νὰ πορίσῃ τὸ πολὺ τῆς δαπάνης εἰς ἰδρύσιν καταλλήλου Σχολῆς. β.) Τὸ μὲν Διπλοκλιόνιον ὀμφαλὸς μεσαίτατος μεταξὺ Γαλατῶ καὶ Σταυροδρομίου καὶ Ταταούλων, Κωνσταντινουπόλεως καὶ ὅλου τοῦ Καταστένου, πολλὰ ἔχει τὰ πλεονεκτήματα πρὸς τοιοῦτο κατάστημα· ἢ δὲ τῶν Διπλοκλιονιῶν φιλογένεια, ὡς πληροφορούμεθα, εἶναι πρόθυμος νὰ προσφέρῃ τὴν ἀπαιτουμένην γῆν ἐπὶ τερπνοτάτου καὶ ὑγιεινοτάτου λοφίσκου, πέντε λεπτά τῆς ὥρας ἀπὸ τῆς παραλίας ἀπέχοντος. γ.) Ὁ ἐπ' ἀγαθοῖς συνεταρισμὸς, αἱ διαθήκαι καὶ τὰ ἀφιέρωματα, παντοῖοι ἔρανοι καὶ ἀποθεματικά κεφαλαία πλουτίζουσι καὶ μεγαλύνουσι τὰ ἔθνη· ὁ δὲ σπεύρων ἐπ' εὐλογίας ἐπ' εὐλογίας καὶ θερίσει.

Εἰπόντες, ὁ ὠφέλιμον εἰπεῖν, διατελοῦμεν εὐέλπιδες

Ἐν τῇ Μ. τοῦ Γ. Σχολῆ, ἐν μηνὶ δεκεμβρίῳ 1864.

ΟΙ ΚΑΘΗΡΤΑΙ.

Ε. ΚΛΕΟΒΟΥΛΟΣ, Ι. Α. ΦΙΛΑΛΗΘΗΣ, ΣΚ. ΒΙΑΚΙΟΣ, Α. ΧΑΡΙΛΑΟΣ, Β. Δ. ΚΑΛΛΙΦΡΩΝ, ΚΩΝΣΤ. Ι. ΦΩΤΙΑΔΗΣ, Ι. Δ. ΑΡΙΣΤΟΚΛΗΣ, Λ. ΣΠΑΘΑΡΟΣ, ΕΥΓΕΝΙΟΣ ΜΑΡΚΕΛΛΙΝΟΣ, ΚΩΝΣΤ. ΖΑΧΑΡΙΑΔΗΣ.

Διὰ τὸ ἀξιώπιστον

ὁ Σχολάρχης ἀρχιμανθρ. **Ε. ΚΛΕΟΒΟΥΛΟΣ.**

ὁ Γραμματεὺς **Β. Δ. ΚΑΛΛΙΦΡΩΝ.**

γυρισθεῖσα ἐν τῷ σεπτῷ Πατριαρχικῷ ναῶ εἰς μνήμην τῶν ἀοιδίμων ἰδρυτῶν καὶ εὐεργετῶν τῆς Σχολῆς, ζώντων καὶ τεθνεώτων, τῇ πρωτοβουλία (α) τῆς Α. Θ. Παναγιότητος ὁμοῦ καὶ τῆς Ἐφορίας, οὔτινες εὐκαίρως καὶ τὴν τῶν εὐπορωτέρων ἐμπόρων τῆς Πρωτευούσης ὑπὲρ τῆς Σχολῆς συνδρομὴν ἐπικαλέσασθαι προεθυμίσθησαν, οὐκ ἀπόβλητον οὐδὲ τῆς χήρας τὸ λεπτόν νομίζοντες, ἕως οὔ (εἰ μὴ τὸ ληστευθὲν ἐπιστραφῆ) αἱ θύραι τῶν ἐν ἡμῖν θεοπέμπτων καὶ μεγαλοφρόνων πλουσίων ἀνοιγεῖσαι, ἢ καὶ Σύλλογος Ἐκπαιδευτικῆς συστάς, ἀβρότερον ξεναγωγῆσασιν καὶ ταύτην τὴν Σχολὴν καθάπερ ἐθνικὸν ὀρφάνευμα ἐνδόξων καὶ σοφωτάτων πατέρων. Εἰς δὲ τὴν ἐπέτειον καὶ πάνδημον ταύτην ἑορτὴν οἱ καθηγηταὶ οὐδὲν, ὡς ἔπος εἰπεῖν, ἕτερον συνεβάλοντο ἢ τὸ σχέδιον τῆς τελετῆς καὶ τὸ ἐπ' ἐκκλησίας ἀπαγγεληθὲν λογύδριον.

ε. Ἐορτῆς δὲ μνησθεῖς, οὐκ ἂν τὴν δευτέραν καὶ μερικωτέραν παρέλθοιμι. Καὶ γὰρ, ἀγομένης τῆς μνήμης τοῦ ἐν ἀγίοις πατρὸς ἡμῶν Σωφρανίου Πατριάρχου Ἱεροσολύμων (τῇ 11 μαρτίου), ἡ σχολαρχία ἱερὸν καθήκον ὑπέλαβε τὸ τιμηθῆναι τὴν ἡμέραν ἐκείνην καὶ παρὰ τῆς Σχολῆς διὰ τὴν ἐπώνυμον ὑπερτάτην Ἐκκλησιαστικὴν ἀρχὴν, τὸν τῆς ὀρθοδόξου, φημί, οἰκουμένης πατέρα καὶ τῆς τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας πάντιμον καὶ πρῶτιστον πρόεδρον, τὸν σὺν ἄλλοις καλοῖς καὶ ταύτην τὴν ἐθνικὴν καὶ Πατριαρχικὴν Σχολὴν οὐκ ἐν παρέργῳ ἐγχολωπασάμενόν τε καὶ προστατεύοντα. Οἱ δὲ ΚΚ. Ἐφοροὶ, τὴν ἑορτὴν ἐπιδοκιμάσαντες, φιλοτιμῶς ἐνετείλαντο ἵνα τεληται κατ' ἔτος.

Κὰν τούτοις πέρας εἶχε τὸ πρῶτον πεντάμηνον, μικρὰν καὶ βραχεῖαν παρασχὸν τῇ ἐμῇ διευθύνσει τὴν ἐνέργειαν.

Τὸ δεύτερον Σχολικὸν Πεντάμηνον.

Τοῦ δ' ἀπὸ 1 φεβρουαρίου δευτέρου πενταμήνου, νέον ἀπαιτήσαντος πρόγραμμα, ἐνεργείας δὲ δόντος σχολαρχικῆς κύκλον εὐρύτερον, εὐρόν τινα

α.) Τσαύτη ἐστὶν ἡ περὶ πρωτοβουλίας καὶ πρωτολογίας ἀμιλλα τῆς καθ' ἡμᾶς Κοινωνίας, ὥστε πολλοὶ πρωτόβουλοι ἐν τῷ ἐρίξειν διὰ λόγου τε καὶ ἐφημερίδων περὶ πρωτολόγου πρωτοβουλίας, οὐδὲ τῆς ὑστεροπραξίας καὶ ὑστεροφημίας φροντίζουσι· καίτοι γνωστὸν μὲν τοῖς πᾶσι τὸ τοῦ βήτορος· «Τὸ γὰρ πράττειν τοῦ λέγειν καὶ χειροτονεῖν, ὕστερον ὂν τῇ τάξει, πρότερον τῇ δυνάμει καὶ κρείττον ἐστίν» πολὺ δὲ γνωστότερον τὸ εὐαγγελικὸν παράδειγμα (Ματθ. κá, 28—31). Σ.Τ. Ἐκδ.

ἐν τῇ οὐκ ἐπιτυχῶς, τὴν καθηγητικὴν εἰδικότητα. Οὐκ ἀρνούμαι ὅτι τῶν ὑφηγητῶν ἢ χρῆσις, κοινὴ καὶ ἐν Ἑλλάδι καὶ ἐν τῇ δυτικῇ Ευρώπῃ, εὐδοκίμει καὶ ὡς ἀσφαλὲς τῆς ἐπιστημονικῆς ἀξίας δοκιμαστέριον τοῦ εἰς τὸ στάδιον τοῦ καθηγητοῦ ἀποδομένου· καὶ διότι ἀπαλλάττει τῆς δυσχερείας τοῦ αἰρεῖσθαι τὸν ἰκανώτερον ὡς καθηγητὴν. Πλὴν ἀλλ' οὐδένα λανθάνει, ὅτι ὁ ἐν Ευρώπῃ ὑφηγητὴς ἐστὶ διδάκτωρ, διὰ τῆς ὑψηλείας ἐν τῇ πράξει δοκιμαζόμενος, ἵνα κατ' ἀξίαν προβιβασθῆ εἰς καθηγητὴν. Ὅπου δ' ἐκ τῶν μαθητῶν οἱ ὑφηγηταὶ ἐπιβάλλονται, ἐκεῖ οὐκ ὀλιγάκις ἐκρήγνυνται μεμψιμοιρίαι καὶ στάσεις ἐκ τοῦ μετρίως κατέχειν αὐτοὺς ἢ τοὺς ἄλλους διδάσκουσιν· ἕτερον δὲ κέρδος τυπικὸν καὶ χρονικὸν παρέχεται ἢ εἰδικότης καὶ συμπλήρωσις, ὅτι εὐκολύνει μὲν τὴν τοῦ προγράμματος σύνταξιν, οὐ καταναλίσκει δὲ εἰς ἄσκοπα καὶ βλαβερὰ διαλείμματα τὰς πολυτίμους ὥρας τῶν φοιτητῶν ἢ εἰς τοὺς ἐκ τῆς ἀργίας παμπόλλων θορύβους· καὶ γὰρ οἱ πάντες καθηγηταὶ, ἰσάριθμα ἔχοντες ἑβδομαδιαία μαθήματα, καὶ πάντες ἀνήκοντες ταύτῃ τῇ Σχολῇ πρὸ τοῦ ἀνήκειν ἐτέροις σχολαῖς καὶ φροντισίαι λόγῳ τοῦ γλίσχρου μισθοῦ, τελειοῦσιν ἕκαστος τὸ ἴδιον μάθημα καὶ τοὺς μαθητὰς, πολλὰ μὲν αὐτὸς ἀναγινώσκων, τὰ δὲ χρησιμώτατα πρὸς εὐμέθοδον συγγραφήν καὶ διδασκαλίαν ἀνθολογῶν. Καὶ ἄλλως δὲ, παρ' ἑμοῖοι κριτῆ, οὐ μεγάλην τιμὴν περιποιεῖ τῇ ἐθνικῇ ταύτῃ Σχολῇ τὸ τοὺς καθηγητὰς αὐτῆς περιτρέχειν τῆδε κάκεισε ἐπὶ ζητήσεσι μὲν πορισμοῦ ἐπαρκεστέρου, ζημίᾳ δὲ τῆς ἐπιστήμης, ἣν ἐπαγγέλλονται, ὡς ἐπιστήμονες ἄνδρες τοῦ ἔθνους.

Α'. Τὸ τῶν Μαθημάτων Πρόγραμμα.

Καὶ δὴ πρὸς σύνταξιν τελειότερου τῶν μαθημάτων προγράμματος ἦτε Σχολαρχία καὶ ἅπας τῶν καθηγητῶν ὁ Σύλλογος ἀπέβλεψαν εἰς δύο τινὰ· ἓνθεν μὲν εἰς τὴν δυνατὴν συμπλήρωσιν τῶν οὐσιωδესτέρων μαθημάτων κατὰ τὸν πάλαι τῆς Σχολῆς σκοπὸν, καθ' ὃν κοινῶς Γυμνασίου ὑπερκειμένη τείνει εἰς τὸ ἀναδειχθῆναι ἀληθῶς φιλοσοφικὴ καὶ τῶν γραμμάτων Σχολῆ (faculté) (α)· ἓνθεν δὲ εἰς τὴν τῶν διδασκάλων ἀποχρῶσαν εἰδικότητα, δι' ἧς οὐ μόνον ἢ πρόοδος καὶ δόξα τῆς Σχολῆς ἀσφαλίζεται, ἀλλὰ δὴ καὶ ἢ καθ' ἡμᾶς Κοινωνία κτᾶται βαθμηδὸν ἄνδρας ἐν παντὶ κλάδῳ τῶν γραμμάτων ἐπιφανεῖς καὶ τῶν παρ' Ευρώπῃ σφῶν ἐφαμιλλοῦς. Τοῦθ' ὅπερ κατορθωθῆναι ἀδύνατον, ἐφ' ὅσον ἢ εἰς καὶ ὁ αὐτὸς καθηγητὴς δύο ἢ τρεῖς διαφορωτάτους ἐπαγγέλλεται κλάδους, ἵνα πληρώσῃ τὸ τοῦ φιλοσόφου ὁ πανταχοῦ παρῶν οὐδαμοῦ ἐστὶ (nusquam est qui ubique est)· ἢ ἀπὸ τῶν φοιτητῶν λαμβανόμενοι ὑφηγηταὶ ἀναπληροῦσι, μᾶλλον ἢ ἦτ-

α) Ὅρα τὸν ἐκφωνηθέντα Λόγον κατὰ τὴν ἐορτὴν τῶν τριῶν Ἱεραρχῶν καὶ τὰ εἰς αὐτὸν σημειώματα, ἐν οἷς ἀπεδείκνυμεν τὴν Σχολὴν ἀκαδημαϊκώτερον μὲν ἄλλοτε συγκεκριτημένην καθόλου, ἰδίᾳ δὲ διὰ τελειότερας ἐκμάθησεως τῆς πατρίου γλώσσης φέρουσαν εἰς τὸ φιλοσοφεῖν καὶ θεολογεῖν καὶ τοὺς τοῦ ἔθνους διδασκάλους παρασκευάζειν. Ἐὰν οὖν ἀκμὴν διατελώμεν ἔθνος ἑαυτοὺς λογιζόμενοι, ὅπου περ καὶ ὅπως ἂν ὦμεν καὶ πολιτευώμεθα, τί καλύει τὴν μεγάλην ταύτην Σχολὴν σὺν τῷ φιλολογικῷ Συλλόγῳ βαθμηδὸν ἀπαρτίξειν τὸ ἐν Τουρκίᾳ ἑλληνόμοισον Πανεπιστημεῖον; ἢ μήπως ἢ τοῦ Ἀθηνῆσι Πανεπιστημείου καθίδρυσις ἐκώλυσε τοὺς ὁμογενεῖς ἀλλ' ἑτερονόμους Ἰονίους τοῦ συντηρεῖν ἰδίαν ἀκαδημίαν, ἵνα καὶ ἡμᾶς κωλύσῃ; ὥστε τὸ (κατὰ μετριολόγον πάντως λόγου λιτότητα) π λ ε ο ν ἄ ζ ο ν (ἐν μαθήμασι) μ ε γ ἄ λ ο ν τ ο ὕ γ ἔ ν ο υ ς σ χ ο λ ε ῖ ο ν ὄ ν ο μ ἄ ζ ὀ μ ε ν ο ν τοῦ Κ. Ξανθοπούλου. («Περὶ Παιδαγωγ. Διδασκαλίας») σελ. 58) καὶ ἢ κατὰ τὸν Κ. Δ. Χριστιδῆν μετὰ τροπὴν τῆς Σχολῆς εἰς ψι-

τὸν ἐπιτυχῶς, τὴν καθηγητικὴν εἰδικότητα. Οὐκ ἀρνούμαι ὅτι τῶν ὑφηγητῶν ἢ χρῆσις, κοινὴ καὶ ἐν Ἑλλάδι καὶ ἐν τῇ δυτικῇ Ευρώπῃ, εὐδοκίμει καὶ ὡς ἀσφαλὲς τῆς ἐπιστημονικῆς ἀξίας δοκιμαστέριον τοῦ εἰς τὸ στάδιον τοῦ καθηγητοῦ ἀποδομένου· καὶ διότι ἀπαλλάττει τῆς δυσχερείας τοῦ αἰρεῖσθαι τὸν ἰκανώτερον ὡς καθηγητὴν. Πλὴν ἀλλ' οὐδένα λανθάνει, ὅτι ὁ ἐν Ευρώπῃ ὑφηγητὴς ἐστὶ διδάκτωρ, διὰ τῆς ὑψηλείας ἐν τῇ πράξει δοκιμαζόμενος, ἵνα κατ' ἀξίαν προβιβασθῆ εἰς καθηγητὴν. Ὅπου δ' ἐκ τῶν μαθητῶν οἱ ὑφηγηταὶ ἐπιβάλλονται, ἐκεῖ οὐκ ὀλιγάκις ἐκρήγνυνται μεμψιμοιρίαι καὶ στάσεις ἐκ τοῦ μετρίως κατέχειν αὐτοὺς ἢ τοὺς ἄλλους διδάσκουσιν· ἕτερον δὲ κέρδος τυπικὸν καὶ χρονικὸν παρέχεται ἢ εἰδικότης καὶ συμπλήρωσις, ὅτι εὐκολύνει μὲν τὴν τοῦ προγράμματος σύνταξιν, οὐ καταναλίσκει δὲ εἰς ἄσκοπα καὶ βλαβερὰ διαλείμματα τὰς πολυτίμους ὥρας τῶν φοιτητῶν ἢ εἰς τοὺς ἐκ τῆς ἀργίας παμπόλλων θορύβους· καὶ γὰρ οἱ πάντες καθηγηταὶ, ἰσάριθμα ἔχοντες ἑβδομαδιαία μαθήματα, καὶ πάντες ἀνήκοντες ταύτῃ τῇ Σχολῇ πρὸ τοῦ ἀνήκειν ἐτέροις σχολαῖς καὶ φροντισίαι λόγῳ τοῦ γλίσχρου μισθοῦ, τελειοῦσιν ἕκαστος τὸ ἴδιον μάθημα καὶ τοὺς μαθητὰς, πολλὰ μὲν αὐτὸς ἀναγινώσκων, τὰ δὲ χρησιμώτατα πρὸς εὐμέθοδον συγγραφήν καὶ διδασκαλίαν ἀνθολογῶν. Καὶ ἄλλως δὲ, παρ' ἑμοῖοι κριτῆ, οὐ μεγάλην τιμὴν περιποιεῖ τῇ ἐθνικῇ ταύτῃ Σχολῇ τὸ τοὺς καθηγητὰς αὐτῆς περιτρέχειν τῆδε κάκεισε ἐπὶ ζητήσεσι μὲν πορισμοῦ ἐπαρκεστέρου, ζημίᾳ δὲ τῆς ἐπιστήμης, ἣν ἐπαγγέλλονται, ὡς ἐπιστήμονες ἄνδρες τοῦ ἔθνους.

λ ὄ ν Φ α ν α ρ ι ω τ ι κ ὸ ν γ υ μ ν ἄ σ ι ο ν (ο ἶ α τ ἄ ἐ ν Ἑ λ λ ἄ δ ι) ἔ ν ε κ α τ ἧ ς ὑ π ἄ ρ ξ ε ω ς τ ο ὗ Ἀ θ ἠ ἡ σ ι Π α ν ε π ι σ τ η μ ε ῖ ο υ («Τὰ σχολεῖα τῆς Κωνσταντινουπόλεως» § 78), ταῦτα καὶ τὰ τούτοις ὅμοια ἄλλοις ἔστωσαν ἐθνικὰ καὶ ἀξιοσύστατα. Ἡ Σχολὴ αὕτη ἦν καὶ ἔσεται οὔτε σχολεῖον οὔτε γυμνάσιον, ἀλλὰ μεγάλη τοῦ γένους Σχολῆ, ἕως οὗ λάθῃ τὸ ἔνδοξον ὄνομα Πανεπιστημείου. Ἐξεῖ δὲ πιθανῶς πλὴν τῶν τῆς Προκαταρκτικῆς οὐχὶ τέσσαρας, ἀλλ' ἐξ ὅλας τάξεις, ἐλεύθερον ἐῶσα τῷ φοιτητῇ τὸν κατὰ δύναμιν καὶ ὄρεξιν χρόνον τῆς φοιτήσεως. Πλούσιον μέγαρον ἀναπαύει καὶ τὸν ὀλιγαρκέστατον· ἀλλὰ χωρικοῦ οἰκία γίνεται κατὰ πάντα στενὴ τῷ μεγαλοπολίτῃ. Ἔστι δὲ μέγα καὶ λαμπρὸν κατόρθωμα οὐ τὰ μεγάλα μικρὰ ποιῆσαι, ἀλλὰ τὰνάπαλιν. Τὴν δὲ σήμερον μόλις ὑπάρχει ἄνθρωπος ἀγνοῶν, ὅτι τὸ δ ὕ ν α σ θ α ι σημαίνει ὀ ἔ λ ε ι ν ἐν τῷ λεξικῷ τοῦ κοινωνικοῦ συνεταρισμοῦ.

α. Χάριν τοίνυν τούτων τῶν λόγων ἀναγκαιῶς ἔδει τὸν μὲν κ. Σ. Βίλκιον, ὡς τῆς γενικῆς ἱστορίας καθηγητὴν, ἀναδέξασθαι, πάντα τὰ ἱστορικὰ μαθήματα· τὸν δὲ κ. Κ. Φωτιάδην, ὡς τῆς Ὄθωμανικῆς, πάντα τὰ Ὄθωμανικά. Ὁμοίως τὸν μὲν κ. Α. Σπαθάρου, πάντα τὰ φυσικομαθηματικά· τὸν δὲ κ. Ε. Μαρκελλίνου, πάντα τὰ Γαλλικά· τὸν δὲ κ. Ι. Ἀριστοκλέα, ἐξ ἐπιτίμου τῆς φιλοσοφίας καθηγητοῦ γενέσθαι τακτικὸν καὶ τοὺς κυριωτέρους κλάδους τοῦ μαθήματος τούτου ἀναδέξασθαι, κατὰ τὰ ἐκ παλαιοῦ εἰθισμένα. Ἀλλὰ πρὸς τὴν εἰδικότητα ταύτην μόνοι οἱ δύο συνεμορφώθησαν, ἀπαλλάξαντες ὁ μὲν κ. Βίλκιος τὸν κ. Ζαχαριάδην, ὁ δὲ κ. Φωτιάδης τὸν νῦν τελειόφοιτον καὶ σεμνὸν Συμεὼν Ἀναστασιάδην. Τῶν δὲ ἄλλων τὸ ζήτημα κατήντα εἰς αὔξησιν μισθοῦ ἢ εἰς ἀντικατάστασιν, ἄπερ ἄμφω ὑπερέβαινον καὶ ὑπερβαίνουσι τὸν τῆς Σχολαρχίας κύκλον. Καὶ ἡ μὲν φιλόκαλος ἔφορος, καὶ περ οὐδαμῶς ἀποφεύγουσα τὴν περὶ τὸ διδόναι ἐλαστικότητα ἐν ἀναμφοσθητῶ τῶν καθηγητῶν ἰκανότητι, ἀνεστάλη ὁμως διὰ τὸ βραχυτάτους ἔχειν τοὺς βραχίονας ὑπὸ τῆς χρηματικῆς ἀνεχειρίας· οὐ ἔνεκα τὰ μὲν Γαλλικὰ τῆς τελευταίας τάξεως πάλιν ἐδίδαξεν ὁ ἀκάματος κ. Ζαχαριάδης· τὴν δὲ θεωρητικὴν Ἀριθμητικὴν πάλιν ὁ νῦν τελειόφοιτος καὶ σπουδαῖος φοιτητὴς Ἰάκωβος Θεοδώρου. Ὁ δὲ κ. Ἀριστοκλῆς, βαθμηδὸν προσπελάζων πρὸς τὸ πνεῦμα τοῦ νέου προγράμματος, εὐρηστίη προσθεῖναι ἀπὸ 1 φεβρουαρίου πρὸς οἷς ἐδίδασκε μαθήμασι τῆς Εἰσαγωγῆς καὶ Ψυχολογίας τὴν Λογικὴν καὶ τὴν σωματολόγον Ἀνθρωπολογίαν· ὑπέσχετο δ' ἔτι γενναιώτερον, ὅτι ἀπὸ τοῦ προσεχοῦς Σεπτεμβρίου συναπαρτίσει καὶ τοὺς ἄλλους κλάδους, ἐὰν ἡ ἔφορος ὁρίσῃ τὸ δίκαιον ἐπιμίσθιον, ἢ (τὸ εὐκταίωτερον τῇ Σχολῇ) τὸν πρέποντα μισθὸν, ἵνα ὅλος ἀνήκῃ τῇ Σχολῇ, ὡς τῆς φιλοσοφίας τακτικὸς καὶ πλήρης καθηγητής.

β'. Δευτέραν ἐν τῷ προγράμματι μεταρρυθμισὴν τήνδ' ἐνεκρίναμεν. Ἡ μὲν Ἑλληνικὴ ἱστορία εἰδικῶς μετετέθη εἰς τὴν Προκαταρκτικὴν· ἡ δὲ Ἀρχαιολογία καὶ Μυθολογία, ἐκεῖ διδασκόμεναι, μετετέθησαν ὧδε. Ἡ μὲν γὰρ Ἑλληνικὴ ἱστορία, εἰδικῶς περιττὴ οὕσα ἐνταῦθα διὰ τὸ ἐν τῇ Γενικῇ περιέχεσθαι, ἐστὶν ἀπαραίτητος ἐν ἐκείνῃ τῇ Σχολῇ, ἥς οἱ μαθηταί, Ἕλληνες ὄντες τὸ γένος, οἱ δὲ πολλοὶ καταβαίνοντες εἰς τοῦ βίου τὸ στάδιον πρὸ τοῦ φοιτῆσαι εἰς σχολεῖα τελειότερα, ἐξ ἀνάγκης δέονται τῆς γνώσεως τῆς προγονικῆς ἱστορίας, ὡς ἔθνος πρῶτον ἐν τῷ πολι-

τισμῷ καὶ τῇ ἐπιστήμῃ. Τὰ δὲ ἄλλα δύο, ἐπειδὴ χρησιμεύουσι τὸ μὲν εἰς κατάληψιν τῶν ῥητόρων, τὸ δὲ εἰς τὴν τῶν ποιητῶν, οὐδὲ πρέπει τοὺς ὀρθοσκευτικῶς ἀστοιχειώτους παῖδας μαθάνειν τίς ὁ Κρόνος, ὁ Ζεὺς, ἡ Ἥρα, πρὸ τοῦ μαθεῖν τίς ὁ Σαββαῖος, ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς καὶ ἡ Θεοτόκος· διὰ τοῦτο ἀπρόσφορα ὄντα ἐκεῖ, ἀπαραίτητα γίνονται ἐν τῇ μεγάλῃ καὶ ἐπιστημονικῇ ταύτῃ Σχολῇ. Καὶ ἦν μὲν ἡ ἐμὴ ἐπιθυμία, ἵνα Ἑλληνικὴ ὁμοῦ καὶ Ῥωμαϊκὴ Ἀρχαιολογία καὶ Μυθολογία διδάσκωνται φιλολογικώτερον παρὰ τῶν καθηγητῶν τῆς πολιτικῆς ἱστορίας καὶ τῆς Ἑλληνικῆς Ποιήσεως. Ἀλλ' ἐπειδὴ τὴν Λατινικὴν φιλολογίαν καὶ γλῶσσαν, εἰδικῶς καθηγητοῦ ἀμοιροῦσαν, συμμερίζονται ταυτὺν οἱ ῥηθέντες δύο καθηγηταί, ἕως οὐ εἰδικευθῆ καὶ τοῦτο τῆς Σχολῆς τὸ θεμελιώδες μάθημα, παρεκλήθη ὁ κ. Ζαχαριάδης διδάσκειν τὴν Ἑλληνικὴν Ἀρχαιολογίαν καὶ Μυθολογίαν, κεχωρισμένας τῆς Ῥωμαϊκῆς.

γ'. Ἐνεκρίθη ὁμοίως ἵνα διὰ χρόνου οἰκονομίαν ἡ Γενικὴ ἱστορία ἀντιπενταετοῦς γένηται τριετής· ἐφ' ᾧ κατὰ τὸ λήξαν πεντάμηνον συνεπτύξαμεν τὰς πρώτας τάξεις ἐν τῷ τῆς νεωτέρας ἱστορίας μαθήματι, ὃν δὴ τρόπον τὴν Γ' καὶ Δ' ἐν τῷ τῆς Ἀνθρωπολογίας, ὅπως τῶν φιλοσοφικῶν κλάδων ἕκαστος ἀνεύρῃ τὴν τάξιν καὶ τὸ ἔτος αὐτοῦ.

δ'. Προσετέθη ἡ ἀπαραίτητος Λατινικὴ Θεματογραφία, ἐπὶ τοῦ παρόντος ἀνατεθεῖσα τῷ κ. Ι. Φιλαλήθει.

ε'. Ὁ φιλολογικὸς κλάδος τῆς Σχολῆς ἀπῆτησε καὶ ἕτερα τρία μαθήματα, ἐν Ξηροκρήνῃ ἄλλοτε διδασκόμενα· ἦτοι τὴν περὶ ποιήσεως θεωρίαν, κατὰ τὰ Γραμματικά τοῦ ἀοιδίμου διδασκάλου Κ. Οἰκονόμου, τὴν Κριτικὴν ἱστορίαν τῆς Ἑλληνικῆς καὶ Ῥωμαϊκῆς Φιλολογίας καὶ τὴν Παλαιὰν Γεωγραφίαν, ἥς ἀνευ ἀκατάληπτου γίνεται ἡ ἀρχαία καὶ μέση ἱστορία. Οἱ δὲ ἀρμόδιοι καθηγηταί ὑπέσχοντο τὰ δύο πρῶτα τότε, ὅταν ἡ Λατινικὴ ἔδρα κτήσῃται εἰδικὸν καθηγητὴν· ἀλλὰ τότε, πέποιθα, καὶ ἡ παλαιὰ Γεωγραφία εὐρήσει τὸν καθηγητὴν αὐτῆς.

ς'. Ἐγὼ δὲ παρὰ τὸ βάρος τῆς διευθύνσεως ἀνεδεχθεὶς εἰδικῶς καὶ τὰ ἐν τῷ Κανονισμῷ δηλούμενα θεολογικὰ μαθήματα, τὴν Δογματικὴν Θεολογίαν καὶ τὴν Ἐκκλησιαστικὴν ἱστορίαν, διενουόμεν προσθεῖναι καὶ ἕτερον ὅμοιον. Ἐπειδὴ ὁμως ἐφάνη μοι πολὺ μὲν τοῖς φοιτηταῖς συμφωρότερον, τῷ δὲ τῆς Σχολῆς σκοπῷ προσφορότερον ἢ ἱστορία τῆς Φιλοσοφίας, ἐν ἣ πάντα κεφαλαιωδῶς γνωρίζονται τὰ φιλοσοφήματα, ἐπὶ τοῦ παρόντος κά-

κεῖνα καὶ ταύτην ἀνέλαβον, ἕως οὗ, ὡς εἶπα, ἡ τῆς Φιλοσοφίας ἔδρα συνα-
παρτισθῆ εἰδικώτερον· καὶ τοὶ παντοδαπαὶ ἄλλαι ἐργασίαι συντεμνουσί
μου τὰς τοῦ διδάσκειν, ὅσον οὐκ ἠλιπίζον.

ζ'. Τούτων δὲ οὕτως αὐξηθέντων καὶ μεταρρυθμισθέντων, ἐδέησε ποιῆ-
σαι τὰ μὲν καθημερινὰ τῆς Σχολῆς μαθήματα πέντε ἀντὶ τεσσάρων, ἐν
6 1]2 ὥραις διδασκόμενα· τὰ δὲ τῶν πλείονων καθηγητῶν ἑβδομαδιαῖα,
δεκατρία ἀντὶ δώδεκα. Ὅπως δὲ μὴ βαρυνόμενοι οἱ φοιτηταὶ πλήθει καὶ
μῆκει μαθημάτων ἀθυμῶσι καὶ γίνωνται ἀκαρπότεροι, πρὸ μὲν πάσης πα-
ραδόσεως ἀφέθησαν ἐλεύθερα πέντε· τὴν δὲ μεσημβρίαν, εἴκοσι λεπτὰ
πρὸς ἄνεσιν· πᾶν δὲ μάθημα συνεστάλη εἰς 1 1[4 ἀντὶ 1 1[2 ὥρας· οὕτω
δὲ διανεμήθησαν τὰ μαθήματα, ὥστε μηδεμίαν τάξιν ἔχειν πλείω τῶν
τεσσάρων καθ' ἡμέραν.

Ἐντεῦθεν ἐνοεῖ τὸ νοῆμον ἀκροατήριον, τί μὲν ἤδη ἐποίησαμεν ἐν τῷ
νέῳ προγράμματι, τί δὲ προσεχῶς ποιήσει ὁ τῆς Ἐφορίας ἀρίζηλος ζῆλος,
ἀργυρίῳ ἐπιβρώσας τὸ τοῦ πνεύματος πρόθυμον.

Τὰς δ' ἐν τῷ προγράμματι τῆς Προκαταρκτικῆς Σχολῆς ἐπενεχθεῖσας
ὀλιγίστας μεταρρυθμίσεις παραπέμπων εἰς τὴν ὑπὸ τοῦ Κ. Γ. Ραφάνους
προσεχῆ λογοδοσίαν, συνίστημι τοῖς φιλοκάλοις καὶ εὐμούσοις Ἐφόροις καὶ
τοῖς ἄλλοις τῶν κοινῶν ἐπιμεληταῖς τὴν ἐκεῖ εἰσαγωγὴν δύο ἔτι γυμνα-
σμάτων μᾶλλον ἢ μαθημάτων, τῆς Μουσικῆς καὶ τῆς Γυμναστικῆς· ἵνα
τὸν καλὸν κάγαθὸν πολίτην καὶ χριστιανὸν ἐκ παιδῶν παρασκευάζωμεν
ἔθνοσωτηρίως καὶ κατὰ τὰ πάτρια.

Β'. Οἱ Φοιτηταί.

Κατόπιν τοῦ τῶν μαθημάτων προγράμματος ἐπιστήσαντες ὅλην ἡμῶν
τὴν φροντίδα καὶ προσοχὴν ἐπὶ τοὺς φοιτητάς, τὴν εὐκλήρον καὶ εὐλο-
γημένην ταύτην ἄρουραν πάσης ἀληθείας θείας καὶ ἀνθρωπίνης, ὑπὲρ ἧς
αἱ τόσαι εὐχαὶ καὶ μέρμαι, οἱ τοσοῦτοι ἀγῶνες καὶ αἱ θυσίαι τῶν γεννη-
τόρων καὶ προστατῶν, τῶν Ἐφόρων καὶ διδασκάλων καὶ ὅλης τῆς Κοινο-
νίας, ἐζητήσαμεν ἐν αὐτοῖς οὐχὶ τόσον τὸ πλῆθος, ὅσον τὸ ποῖον καὶ τὰς
ιδιότητάς, τὰς φυσικάς ἢ τὰς ἐπικτήτους, τὰς τυχαίας ἢ τὰς ἀπαραιτή-

τους, ἐν αἷς ὁ κόκκος τοῦ σίτου τῆς ἐπιστήμης πεσὼν παράγει τριάκοντα
καὶ ἐξήκοντα καὶ ἑκατὸν, ἢ ἔμπαλιν γλίσχρον τι καὶ ἀνεμόφθορον καὶ
μηδαμινόν.

α'. Ἡ ποσότης τῶν Φοιτητῶν.

Καὶ τὸ μὲν ποσὸν τῶν ἐν τῷ μητρώῳ τῆς Μεγάλῃς Σχολῆς ἐγγρα-
φέντων κατὰ τὸ λήξαν σχολικὸν ἔτος φοιτητῶν ἐκ τε προβιβασμοῦ καὶ
ἀπὸ τῶν ἐξωθεν οὐκ ἦν εὐκαταφρόνητον, ἀλλ' ὑπέρπολυ μὲν διὰ τὴν ἐνε-
στῶσαν τοῦ οἰκοδομήματος δυσχωρίαν καὶ στενότητα· ἱκανῶς δὲ θωπευ-
τικόν, ἐὰν καὶ ἐκ τοῦ ἀριθμοῦ προσγίγνηται τις τιμὴ τῇ Σχολῇ, ὡς κοι-
νῶς νομιζέται. Οἱ πάντες ἐγένοντο 247, κατὰ εἴκοσι τοὺς περυσινούς
ὑπερβαίνοντες καὶ εἰς πέντε διηρημένοι τάξεις, ὡς ἐφεξῆς· 15 ἐν τῇ Α.
32 ἐν τῇ Β', 49 ἐν τῇ Γ', 65 ἐν τῇ Δ', καὶ 86 ἐν τῇ τελευταίᾳ. Τού-
των δὲ οἱ μὲν 108 ἐκ τῶν ἐν Κωνσταντινουπόλει συνοικιῶν· οἱ δ' 138
ἐπαρχιακοί, δεικνύντος καὶ τοῦ ἐπαρχιακοῦ περισσεύματος τὴν τοῦ ἐθνικοῦ
διδασκῆριου γενικότητα. Μέχρι δὲ τέλους Ἀπριλίου ἀπεχώρησαν μὲν τῆς
Σχολῆς, ἄλλος δι' ἄλλους λόγους οἰκιακούς, ἐν ὅλοις περὶ τοὺς εἴκοσιν· ἕτε-
ροι δὲ τοσοῦτοι ἀνεβάλοντο τὴν ἐξέτασιν ἐπὶ διαφόροις αἰτίαις ἢ καὶ
προφάσεσιν.

β'. Ἡ ποιότης τῶν Φοιτητῶν.

Ὅσον δὲ εἰς τὸ ποῖον καὶ τὸ εἶδος τῶν φοιτητῶν ἀνάγεται, πέντε ἐν
αὐτοῖς οὐσιώδεις ἐλλείψεις κατείδομεν, καὶ τὰς πέντε τὴν ἐν τοῖς μαθή-
μασιν εὐκταίαν καὶ γενικὴν ἀπαξᾶπάντων κωλυούσας ἐπίδοσιν. Μίαν μὲν
τὸ ἐνίους ὑστερίζειν μέχρι διμήνου ἢ τριμήνου καὶ τετραμήνου μετὰ τὴν
τῶν μαθημάτων ἐναρξιν καὶ κτίζειν ἄνευ θεμελιωδῶν ἀρχῶν ψαμμύδη
πυργώματα. Δευτέραν δὲ ὁμοίαν, πολὺ δὲ βλαβερωτέραν, τὰς ἐκ τῶν κα-
θημερινῶν μαθημάτων ἀναίτιου, ἢ καὶ δικαίας ἀπουσίας, ὑφ' ὧν οἱ κρίκοι
τῆς διδασκτικῆς σειρᾶς διασπώμενοι ἀσυνάρτητα καταλείπουσι τῇ δε κά-
κεισε τὰ τμήματα. Τρίτην δὲ, καθ' ἣν ἐνιοὶ αὐτῶν ἀπὸ τῶν παρελθόντων
ἤδη ἑτῶν, καὶ κατὰ τὸ λήξαν ἐν ἀγνοίᾳ μου, ἐξήρσαν αὐτοὶ ἑαυτοὺς τῆς
ἀκροάσεως τῶν μαθηματικῶν ἢ τῆς Λατινικῆς ἢ τῆς Ὀθωμανικῆς γλώσ-
της λόγῳ ἢ νοσηλείας ἢ ὀλιγοκαιρίας ἢ ἀχρηστίας. Τετάρτην, τὴν ἐκ τοῦ

δυσμάχου τῆς πείνας θηρίου στέρησιν τῶν ἀναγκαίων βιβλίων καὶ πόρων· οὐ ἔνεκεν ἡ ἀναγκαία προμελέτη καὶ ἐπιμελέτη δυσχερῆς καθίστατο. Καὶ πεμπτην πολὺ οὐσιωδεστέραν καὶ δυσθεράπευτον, ὅτι οὐκ ὀλίγοι φοιτηταί, μάλιστα τῶν τριῶν κατωτέρων τάξεων, ἀνάξιοι ὄντες τῆς τάξεως διὰ τὸ ἀνάξιος προβιβάσθηναι, σύρονται μᾶλλον ἢ περιπατοῦσι· καὶ γίνονται αὐτοῖς τὰ μαθήματα ἀβρὰ καὶ πλουσία τράπεζα ἐν στομάχῳ πυρέσσοντι. Τούτοις ἐὰν προσεθῆ καὶ ἕκτον, ὅτι ἐξωτερικοὶ ὄντες οἱ πάντες, αὐτοὶ εἰσι κύριοι τῆς εἰσόδου καὶ ἐξόδου, τῶν ὥρων τῆς ἐργασίας καὶ τῶν διαχύσεων καὶ τῆς ἐκλογῆς τῶν ἀναγνώσεων καὶ συναναστροφῶν, ἔχομεν ἐν συνόλῳ τοὺς πρώτους λόγους, δι' οὓς ἡ ἐν Φαναρίῳ αὕτη ἐθνικὴ Σχολὴ οὐκ ἂν γένοιτο ἡ Ξηροκρήνιος τὴν πρόδον καὶ λαμπρότητα, ἂν λάβῃ δεκαπλασίονας καὶ δεκάκις σαφωτέρους καὶ ἠθικωτέρους διδασκάλους.

Ὅπως ἂν ἔχη, ἐπειδὴ ἔδει ἐκ τῶν ἐνότων τὰ δυνατὰ ποιῆσαι, ἐσκεψάμεθα, ὅτι ἡ μὲν πρώτη ἔλλειψις ἐκλείπει ὀλοσχερῶς ἅμα τῇ προσεχεῖ ἐνάρξει, ἐὰν Ἐφορία τε καὶ Σχολαρχία ἀδυσωπῆτως καὶ ἀνεξαιρέτως ἀποκλείσωσι πάντα προσερχόμενον μετὰ τὴν τριακοστὴν τοῦ Σεπτεμβρίου οὐ ἀρομένου μὲν, ἀρξονται τὰ μαθήματα τῆς Προκαταρκτικῆς Σχολῆς· μεσοῦντος δὲ, τὰ τῆς Μεγάλης ταύτης.

Τῆς δὲ δευτέρας ἔλλειψεως τὸ πλεῖστον ἐθεραπεύσαμεν, εἰσαγαγόντες τοὺς μηνιαίους ἐλέγχους τῶν φοιτητῶν, οὓς ἐν ἐνὶ τεύχει ἅπαντας συμπεριελημμένους κατ' ἔτος καὶ ὑπὸ τοῦ σχολάρχου καὶ τοῦ γραμματέως τῆς Σχολῆς ὑπογεγραμμένους, ὁρᾷ μὲν ὁ τοῦ φοιτητοῦ ἐγγυητῆς καὶ προστατῆς ἐν τῷ ὑπογράφει αὐτοῦ· ὁρᾷ δὲ ἡ Ἐφορία, ὅταν βούληται ἐν τῷ σχολαρχείῳ· ὁρᾷ δὲ καὶ ὁ βουλόμενος κατὰ τὰς ἡμέρας τῶν ἐξετάσεων. Ἐπειδὴ δὲ οὐδεὶς φοιτητῆς ἐξήρηται τούτου τοῦ κανόνος, πάντως τὰ τοσαῦτα βλέμματα, αὐστηρὰ ἢ ἐπιεικῆ, ὑπὸ τοῦ φιλοτίμου μαθητοῦ προελεπόμενα, οὐκ ἔωσιν ἀνεπενέργητον τὴν ἠθικὴν αὐτοῦ καὶ διανοητικὴν ἐλαστικότητα καὶ δραστικότητα. Εἰς δὲ σύνταξιν τῶν ἐλέγχων τούτων πᾶς καθηγητῆς καθ' ἡμέραν ἐν ἰδίῳ σημειώματι βαθμολογεῖ μὲν τὰς ἀπαντήσεις, ἐνημαίνει δὲ τὴν διαγωγὴν καὶ τὰς ἀπουσίας. Ἡ δὲ Σχολὴ, ἀσφαλίζουσα τὴν τοῦ φοιτητοῦ ἐπιμέλειαν διὰ τοῦ ἐλεγκτηρίου τούτου, πορίζεται προσέτι τὸν προσήκοντα βαθμὸν ἐν τοῖς προβιβάσμασι καὶ τοῖς ἀπολυτηρίοις, καὶ ἀσφαλέστερον αἰρεῖται τοὺς ὑποτρόφους, ἐν οἷς οὐδεὶς

τοῦ λοιποῦ καταλέγεται, ἐὰν μὴ ἀριστεύῃ ἐν πᾶσι τοῖς ἀπαραιτήτοις μαθήμασι μετὰ τοῦ κοσμίως διάγειν.

Τῆς δὲ τρίτης ἀταξίας ἅμα καὶ ἐλλείψεως, χρονίας οὐσης οὐδὲ πάντοτ' εὐδιορθώτου, γινωσκέτω τὸν τεύθεν πᾶς φοιτητῆς, ὅτι ἀπὸ τοῦ προσεχοῦς Σεπτεμβρίου πᾶς ὁ μὴ τῶν Μαθηματικῶν ἢ Λατινικῶν μαθημάτων ἀνελλιπῶς ἀκροώμενος καὶ ἐν τῇ καθημερινῇ παραδόσει ἐξεταζόμενος, οὔτε διπλώματος ἀξιούται, οὔτε εἰς ἐξέτασιν ἔρχεται, ὡς ἀπλοῦς ἀκρατῆς. Καὶ γὰρ ὁ τῆς Σχολῆς ταύτης πρῶτος καὶ κύριος σκοπὸς ἐστὶν οὐ τὸ παρασκευάσαι εἰς ἐμπορίαν (καὶ τοι καὶ εἰς τοῦτο παρέχει τὰ ἱκανὰ), ἀλλ' εἰς ὑψηλοτέραν ἐπιστημονικὴν καὶ ἀκαδημαϊκὴν παιδείαν, ἀκατόρθωτον χωρὶς ἐκείνων τῶν μαθημάτων. Τῆς δὲ Γαλλικῆς καὶ Ὀθωμανικῆς καὶ πάσης νεωτέρας γλώσσης ἀπαλλάττει μόνον φανερὰ καὶ παρ' ἰατροῦ μαρτυρουμένη νοσηλεία, ἢ καὶ ἔγγραφος τῶν γονέων αἰτήσεις, χωρὶς βλάβης τῶν δικαιωμάτων τοῦ φοιτητοῦ.

Τὴν τετάρτην ἔλλειψιν, ἀληθῆ ἢ λεγομένην, ἀρκούντως ἀνεπλήρωσαν λεξικά τῶν ἐν τῇ Σχολῇ διδασκομένων γλωσσῶν, παρὰ μὲν τῶν κκ. Ἐφόρων προθύμως ἀγορασθέντα, πᾶσι δὲ τοῖς φοιτηταῖς, ἀποροῦσιν ὁμοίως καὶ εὐποροῦσιν, ἐπὶ τραπέζης ἐκτεθειμένα, ταῦτά τε καὶ ὅσα ἂν αἰτήσωνται με βοήθημα ἐκ τῆς Βιβλιοθήκης, ὃν τρόπον καὶ τὸ προσφερόμενον περιοδικὸν καὶ τὰς τρεῖς ἐφημερίδας, ὅπως ἀναγινώσκωσιν αὐτὰ ἢ πρὸ ἢ μετὰ τὸ μάθημα, ἢ κατὰ τὰ μεταξὺ διαλείμματα. Τοιαύτη πανδαισία πνευματικῆ, τερπνῆ καὶ ποικίλη, παρατιθεμένη μετὰ τὴν συνήθη παράδοσιν καὶ ποικίλως τὸ πνεῦμα καὶ τὴν καρδίαν ψυχαγωγούσα καὶ τρέφουσα, ἔξω μὲν βάλλει τὸν ἀτροφικὸν καὶ ἄχαριν κόρον, ἰλαρὰ δὲ καὶ προσηνὴ καὶ ἐπιθυμητὰ καθίστησι καὶ τὰ ψυχρὰ ἢ ξηρὰ μαθήματα· καὶ τοι τάληθες εἰπεῖν, οὐδὲν μάθημα ὑπάρχει ξηρὸν καὶ ψυχρὸν καθ' αὐτὸ, ἀλλὰ μόνον τῆς διδασκαλίας ὁ τρόπος.

Τῆς δὲ πέμπτης ἔλλειψεως τὸ διὰ χάριν ἴσως ἄκαιρον ἄχαρι καὶ μέγα τοῦ ἀναξίου προβιβάσμου κακὸν, τέως ἀθεράπευτον, πιθανῶς θεραπεύσει τὸ τῶν ἐξετάσεων κοσκίνισμα καὶ ἡ κατ' αὐτὸ ἀπροσωπόληπτος βαθμα-

λογία (α), ἐὰν οἱ μὲν συνετοὶ φοιτηταὶ ἐνθυμηθῶσιν, ὅτι ἀσυγκρίτως προτιμότερα ἐστὶ μακροτέρα καὶ κάρπιμος μαθητεία, ἢ βραχυτέρα καὶ ἀγρονος· οἱ δὲ γονεῖς καὶ προστάται καὶ ἑφοροὶ σεβασθῶσι τὴν τῶν διδασκάλων ἀμερόληπτον ψῆφον, ἧς ὁ καταφρονῶν ἐν γε τοῖς τοιούτοις ζημιῶσι τὴν πατρίδα καιρίως, ἅτε τὰς πύλας ἀνοίγων τῆς ἡμιμαθείας καὶ ἐπιπολαϊότητος, ὅποτε ὁ μὴ εὖ πεφυκὼς πρὸς μαθήματα κέκληται ἴσως πρὸς ἄλλο τι ἔργον ἐντιμον καὶ βιωφελές. Εἴτι δὲ καὶ γένοιτο, ἐκεῖνο μένει βέβαιον, ὅτι τῆς Σχολῆς ἡ δόξα πάντοτε προκρίνει ἐν τοῖς τῶν Μουσῶν μυστηρίοις τοὺς εὐαριθμούς καὶ ἐκλεκτοὺς ἢ τοὺς παμπόλλους καὶ ἀναξίους νεοθηκοφόρους.

α) Ἐνα μῆνα περίπου πρὸ τῶν ἐξετάσεων ἡ Σχολαρχία ἐξέδωκε πρὸς τοὺς μαθητὰς τὰς ἐφεξῆς περὶ τούτου ὁδηγίας.

ΕΙΔΗΣΙΣ ΠΡΟΣ ΤΟΥΣ ΦΟΙΤΗΤΑΣ.

Φίλοι Ὀμιληταί,

... Αἱ μὲν ἐνιαυτοὶ ἐξετάσεις προτίθενται τὴν ἐν τῷ διαστηματι τῶν ἐπαταλήψεων γενικὴν καὶ ἀκριβῆ πάντων τῶν καθ' ὅλον τὸ σχολικὸν ἔτος διηκουσμένων καὶ μεμαθημένων ἐπιμελέτην καὶ ἐκμάθησιν, ἧς ἄνευ, διὰ τὸ ἀλλοτρίωτον, ἀκατάληπτα μένουσι τὰ τῆς ἀνωτέρας τάξεως μαθήματα εἰς τὸν ἀναξίως προβιβαζόμενον.

Αἱ δὲ ἐπὶ διπλώματι ἐξετάσεις παρὰ τὴν ἀρχικὴν ταύτην πρόθεσιν, τὴν τόσοσ ἀναγκαίαν εἰς τε ἀκρόασιν ὑψηλοτέρων ἐπιστημονικῶν καὶ Πανεπιστημιακῶν μαθημάτων καὶ εἰς εὐδόκιμον ἄσκησιν τοῦ διδασκαλικοῦ ἐπαγγέλματος καὶ τὴν ἄλλην τὴν ἐν τῷ βίῳ λυσιτελεῖν χρῆσιν τῶν ἐν τῇ Σχολῇ μεμαθημένων, προτίθενται τιμησαί δημοσίᾳ καὶ παραταχοῦ τὴν Σχολὴν ἀπὸ τῶν καρπῶν αὐτῆς, ἐμφαιτομένων μὲν ἐν τοῖς ἐπὶ τοῦ διπλώματος σημειομενοῖς μαθήμασι καὶ βαθμοῖς, βεβαιουμένων δὲ διὰ μόνης τῆς ἀληθοῦς καὶ πραγματικῆς ἀξίας καὶ ἰκανότητος τοῦ τὸ διπλῶμα φέροντος.

Οἱ δὲ ἄρα οὗτοι θεμελιώδεις σκοποὶ καταδικάζουσι πάντα τὸν θεωροῦντα τὰς ἐξετάσεις ὡς ἀπλήν καὶ ματαίαν ἐπίδειξιν τοῦ ἐξετάσον-

Πλὴν ἀλλ' ἐξω τούτων τῶν ἐλλείψεων, αἵτινες, καθὼς καὶ πᾶσα πλάνη νεανικῆ, δέονται λογικοῦ φωτισμοῦ καὶ πατρικῆς διδασχῆς καὶ τῆς προεπούσης ἐπανορθώσεως, τὸ διαφερόντως εὐφραῖνον καὶ καθυποχρεῶν με ἐκεῖνό ἐστιν, ὅτι οἱ πάντες κατὰ λόγον τῶν δώρων τῆς φύσεως καὶ τῶν περὶ αὐτοὺς περιστάσεων ἐδικαίωσαν τὰς προσηλοίας ἡμῶν περὶ τε τὴν τῶν ἡθῶν κοσμιότητα καὶ τὴν ἐν τοῖς μαθήμασι πρόοδον. Ἐν τοσοῦτοις μαθηταῖς διαφορῶν ἕξεων καὶ ἡθῶν καὶ ἡλικιῶν καὶ τόπων καθ' ὅλον τὸ ἔτος ἀνεβασίλευσε διηνεκῆς εἰρήνη καὶ ἁρμονία, σέβας υἱῶν καὶ τρανῆ εὐγνωμοσύνη πρὸς τοὺς καθηγητὰς, ἀκλόνητος ὑποταγὴ πρὸς τοὺς νόμους, εὐπειθεῖα πρὸς τοὺς ἐπιστάτας ἀγόγγυστος, ὡς τῶν νόμων ὑπηρετίας. Ἐξαιρέτως δὲ ἡ πρὸς ἐμὲ τιμὴ καὶ ἀγάπη αὐτῶν, ἀξία παντὸς ἐπαίνου καὶ πάσης εὐγνωμοσύνης, τσσαύτη ἐγένετο, ὥστε πάντως φειδόμενοί μου οὐδέποτε μοι ἔδοσαν ἀφορμὴν ἢ τοῦ λυπηθῆναί με ἢ τοῦ ἀλλήλους ἰδεῖν καὶ προσομιλῆσαι δίχα μειδιάματος, ἐμφαίνοντος ἀφοσίωσιν καὶ συμπάθειαν ἀδελφικὴν, ἅτε πάντων ὄντων συμβαθητῶν, διαφερόντων δὲ μόνον κατὰ τὸ πρότερον καὶ τὸ ὕστερον. Ὅπου γε καὶ ὁ σχολάρχης αὐτῶν τῆς αὐτῆς Σχολῆς καυχώμενος τρόφιμος, τὰ αὐτὰ τοῖς νῦν μαθηταῖς ἀπονέμει, οἶων καὶ ὄσων ἐπιθυμήσας ἔτυχεν ἄλλοτε παρὰ τῶν χρηστῶν καὶ ἀείποτε εὐγενῶν αὐτοῦ διδασκάλων. Τὸ ἐν τῇ αὐτῇ Σχολῇ διδάσκειν, ἐνθα τις

τος ἢ ἐξεταζόμενον. Καταδικάζουσι πάντα μαθητὴν, περιορίζοντα τὰ μελετητέα εἰς ὠρισμένα τεμάχια τοῦ ἐξηγηθέντος συγγραφῆς ἢ ἄλλα κεφάλαια δεδιδαγμένου ἐπιστημονικοῦ κλάδου, ἢ ἀσχετῶν ἢ φηγοποιῶν ἐπὶ ἀκαταλόγηστω βλάβῃ ἑαυτοῦ καὶ τῆς Σχολῆς, καὶ ἐξαπάτη τοῦ δημοσίου.

Ἄηλον δὲ, ὅτι ὁ μετὰ τοιαύτας ἐξετάσεις διδόμενος παρὰ τῶν καθηγητῶν δίκαιος καὶ ἀπροσωπόληπτος βαθμὸς, εἰ μὲν ἐστι κατ' εὐχρῆν, σημαίνει, ὅτι ὁ τῶν ἐξετάσεων σκοπὸς ἐπληρώθη πρὸς τιμὴν καὶ προκοπὴν τῆς Σχολῆς καὶ τῶν φοιτητῶν αὐτῆς. Εἰ δὲ μή, δεικνύει τὴν ἀνάγκην δευτέρας ἀκροάσεως καὶ παρασκευῆς εἰς ἐπιτυχεστέραν ἐξέτασιν.

Ὅλλγας ἡμῶν μετὰ τὴν ἐξέτασιν ἕκαστος τῶν ἐξετασθέντων, ἐλθὼν εἰς τὸ Σχολαρχεῖον, αἰτεῖται τὸ ἐλεγκτικὸν αὐτοῦ δελτίον (τὸν μονότευχον μνηστῶν καὶ ἐνιαυτοῦ ἐλεγκτῶν), ὅπου ἐν τῷ μὲν ἰονίῳ

ἐπαιδεύθη τὰ ἐγκύκλια, μάλιστα κοινωβιακῆ, πλὴν ἄλλων καλῶν, ὁπόσης χαρᾶς καὶ συμπαιθείας καὶ αὐτομάτου προόδου καὶ φιλοτιμίας παραίτιον γίνεσθαι, ἀγνοοῦσι σχεδὸν πάντες οἱ ἐν διαφόροις σχολαῖς διδασκόμενοι ἢ κατ' οἶκον μονήρεις καὶ μονοδίαιτοι. Ὅπως ἂν ἔχη, ἐὰν μὴ με τυφλώτῃ, Πλατωνικώτερον φάναι, τὸ πρὸς τοὺς ἐμὸς μαθητὰς φίλτρον, οὐδέποτε εἶδον φοιτητὰς Γυμνασιακοὺς εὐαγωγότερους καὶ σεμνοτέρους τῶν φοιτητῶν τῆς ἐν Κωνσταντινουπόλει Μεγάλῃ Σχολῆς. Πέποιθα δὲ, ὅτι ἔσονται πολὺ τελειότεροι ἐν πᾶσιν, ὅταν εὐκρινῶς μὲν καὶ καθαπαῆς ἐκλίπωσι πᾶσαι αἱ βήθειαι ἐλλείψεις, αἰτινες ἐν οὕτως ἀγαθῇ καὶ εὐκάρῳ γῆ γίνονται πέτραι καὶ ἄκανθαι· οἱ δὲ πάντες συναυλισθῶσι μετὰ τῶν διδασκάλων, ὡς μία Πυθαγόρειος ἀδελφότης, ἐν εὐθετωτέρᾳ καὶ εὐρυχώρῳ οἰκοδομῇ, περιλαμβανούσῃ βιβλιοθήκῃ καὶ μουσεῖον καὶ συλλόγους καὶ ἑσπέρῳ ναύσιον καὶ κήπον καὶ γυμναστήριον.

Γ'. Οἱ Καθηγηταί.

Περὶ δὲ τῶν πολυετῶν καὶ σοφῶν τῆς ἡμετέρας Σχολῆς Καθηγητῶν, μετὰ τὴν ἀνωτέρω περιεξιδιότητος γενομένην μνησίαν, οὐδὲν ἕτερον εἰπεῖν ἔχω ἢ εὐχαριστίας καὶ ἔπαινον. Οἱ γὰρ πάντες ἀνεξαιρέτως σὺν ἀκαμάτῳ μὲν ζῆλῳ καὶ ἐνδεδεγχεῖ καὶ ὄντως Γερμανικῇ τῇ ἐπιμελείᾳ διδάξαντες τὰ ἐν τῷ προγράμματι πᾶν εὐμεθόδως καὶ, ὡς οἶόν τε, φιλολογικώτερον

βλέπει τοὺς τῆς ἐξετάσεως βαθμοὺς, ὧν οἱ μὲν καλῶς καὶ ἄριστα προβιβάουσι καὶ διπλωματίζουσιν· ὁ δὲ μετρίως ἐστὶ στάσιμος.

Εἰ μὲν τὸ μετρίως κεῖται ἐν πᾶσιν ἢ ἐν τοῖς πλείοσι καὶ οὐσιωδεστέροις μαθήμασιν, ὁ μαθητὴς ἀφεύκτως οὐ προβιβάεται. Εἰ δὲ ἐν ἐνὶ ἢ δυοῖν, παρουσιάζεται εἰς δευτέρας ἐξετάσεις μέχρι τῆς 10 Σεπτεμβρίου.

Ἡς ὁ μὴ ὑποστησόμενος τὰς δημοσίας ἐξετάσεις, ἀνευ ἀπογνώσεως καὶ ἀναμφισβητήτου καὶ ἐγγράφως δηλουμένης αἰτίας, ἐστὶν ἀπαράδεκτος τοῦ λοιποῦ ὡς φοιτητὴς τῆς Σχολῆς, αἰανδήποτε καὶ ἂν φέρῃ σύστασιν.

Πᾶς δὲ ἡμιδαπὸς ἢ ἀλλοδαπὸς, ὁ ὅπως ἴσως μὴ ἐμφανισθεὶς ἕως φέλους τοῦ Σεπτεμβρίου, ἐστὶν ὁμοίως ἀπαράδεκτος κ.λ.

ἐν δὲ τῷ διδάσκειν ἐνθυμούμενοι, ὅτι ἡ μὲν Σχολὴ αὕτη, συνωδὰ τῇ ἀρχαιότητι καὶ τῇ κλήσει αὐτῆς, ἐστὶ καὶ ἔσται, σὺν Θεῷ ἀντιλήπτωρι, οὐ τυχαῖον ἐργαστήριον γραμμάτων καὶ γλωσσῶν, ἀλλ' εὐσεβοῦς παιδείας καὶ ἀρετῆς, ἀλλὰ χαρακτῆρος καὶ θελήσεως πατριαρχικὸν γυμναστήριον καὶ διδασκαλεῖον· οἱ δὲ διδασκαλοὶ ψυχῇ καὶ πνεῦμα ζωτικὸν τῆς Σχολῆς· καὶ διὰ τοῦτο οὐδέποτε χωρίζοντες τῆς ἐπιστημονικῆς διδασκαλίας τὴν εὐκαιρὸν παιδαγωγικὴν καὶ ἠθοποιὸν νοουσίαν· τὸ δ' ὑποχρεωτικώτερον ἐμοὶ, ἐν παντὶ καὶ πάντοτε συναντιλαμβανόμενοί μοι τῆς διευθύνσεως μετὰ ἀκραιφνοῦς καὶ ἀνυποκρίτου φιλαδελφίας, οἱ πάντες ἔργῳ ἀπέδειξαν, ὅτι ἀξίως τὰς ἐδρας κατέχοντες, δεόντως καὶ ἐκτιμῶσι καὶ πληροῦσι τὴν ἐντολὴν αὐτῶν.

Ἐξαιρέτως δὲ ὅτε κ. Α. Σπαθάρου, δοκιμώτατος καὶ ἀμεμπτος ἐν τῷ καθηγεῖσθαι, κατορθώσας διδάξαι τινὰ τῶν τῆς πειραματικῆς Φυσικῆς ἄνευ τῶν ἀπαραιτήτων ὀργάνων· καὶ ὁ παρὰ τῷ σεβ. Μ. Συμβουλίῳ ἀρχιγραμματεῶν γλαφυρὸς καὶ καλλιπέης κ. Ι. Ἀριστοκλῆς, προσθεὶς ἄνευ ἀντιμισθίου, ὡς εἴρηται, τὴν Ἀνθρωπολογίαν καὶ Λογικὴν· καὶ ὁ ἀγαθὸς καὶ φερέπονος κ. Ζαχαριάδης, ἀόκνως ἐν τῇ βιβλιοθήκῃ συνεργασθεὶς· καὶ ὁ πολυφροντισ, ἐν δὲ πᾶσιν ἐπιτυχῆς κ. Β. Καλλιφρῶν, ἄριστα τὸ τοῦ Γραμματέως τῆς Σχολῆς ἔργον τελέσας· καὶ ἐπὶ πᾶσιν, ὁ κ. Ι. Φιλαλήθης, οὐ μόνον τὴν Λατινικὴν Θεματογραφίαν προθύμως ἀναδεξάμενος, ἀλλὰ καὶ σὺν τῷ κ. Ε. Βιλκίῳ καὶ τῷ ῥηθέντι Γραμματεῖ τὸ τῆς σχολῆς βουλευτικὸν καὶ κοσμητικὸν συγκροτήσας ἐπὶ ἀσφαλείᾳ τῆς πειθαρχίας, ἐτι δὲ καὶ κατὰ τὴν ἐμὴν ἀποδημίαν τὴν Σχολὴν διευθύνας σοφῶς καὶ ἀνελλιπῶς· πάντες οὗτοι καὶ ἄλλως εἰσὶν ἄξιοι δημοσίου ἐπαινοῦ καὶ εὐχαριστίας παρὰ τῆς Σχολῆς καὶ τῶν ἀρχῶν αὐτῆς. Μετὰ δὲ τοὺς Καθηγητὰς εὐχαριστοῦσα ὁμοίως ἡ σχολαρχία ἐπαινεῖ τοὺς ἐκ τῶν φοιτητῶν τῆς Α'. τάξεως ληφθέντας δύο ὑφηγητὰς ἢ βοηθοὺς, τὸν μὲν διὰ τὴν θεωρητικὴν Ἀριθμητικὴν δι' ὅλου τοῦ ἔτους, τὸν δὲ διὰ τὰ Ὀθωμανικὰ ἐπὶ πεντάμηνον, ἀμοτέρους τὴν ἐκλογὴν δικαιώσαντας καὶ χρηστοτέρας ἐλπίδας παρασχομένους περὶ τοῦ μέλλοντος. Τίς δὲ ὁ πάντων τῶν καθηγητῶν καὶ διδασκάλων ἐν τῇ διδασκαλίᾳ ἐλάχιστα ἐργασάμενος; Μόνος ἐγώ, διὰ τὸ βραδύτερον ἐγκαταστῆναι, διὰ τὸ διευθύνειν, δι' ἐκτάκτους καὶ ἀναγκαίας ἐνασχολήσεις καὶ τὰ τούτοις ὅμοια. Ἀλλ' ἀντὶ ταύτης τῆς ἀ-

κουσίῳ ἤττις παρηγορῶμαι, ὅτι οὐδεὶς σχεδὸν εἶδέν με πώποτε ἀργὸν ἐν τῇ Σχολῇ.

Ἐπειδὴ δὲ νῦν ὁ λόγος περιέχεται εἰς τοὺς εἰδικούς ἢ τοὺς γηραιούς καὶ ἀποστράτους Καθηγητάς καὶ τοὺς δοκίμους ὑφηγητάς, ἐπιτρεψάτω μοι τὸ πεπνυμένον καὶ φιλόλογον ἀκροατήριον ὑπομνήσαι παρεκβατικώτερον μὲν, οὐκ ἀσκόπως δὲ, ὅτι Καθηγηταὶ διαπρεπεῖς οὐ πλάττονται ἀθρόον καὶ ἐν μιᾷ ἡμέρᾳ. Ἀλλ' ἐξ εὐπαιδευτῶν μὲν καὶ εὐφρῶν καὶ χρηστοθήτων μαθητῶν ἐκλεγέντες τῇ κρίσει τοῦ Καθηγητικοῦ συλλόγου, ἐν δὲ τοῖς εὐδοκιμωτέροις Πανδιδακτηρίοις συστηματικώτερον παιδευθέντες καὶ ἐφεξῆς ἐν τάξει ὑφηγητῶν ὑπὸ τὴν ἐποπτείαν πολιοκρατῶν ἐν τῇ ἐπιστήμῃ καθηγητῶν ἀρκούντως δοκιμασθέντες, οὕτως ἀνακηρύττονται καθηγηταί, ἀξίως τῆς ἑδρας καὶ τοῦ ὀνόματος, καὶ ἀξιώτατα τοῦ ἀργυρίου καὶ τῆς ἐμπιστοσύνης τοῦ δημοσίου (α). Ἐγὼ δὲ, ἀναδιφῶν τῆς Σχολῆς τοὺς κώδικας, καὶ εὐρῶν τὸ ἐπὶ τοῦ αἰδιμίου Πατριάρχου Κυρίλλου συνταγμένον Πατριαρχικὸν συμφωνητήριον γράμμα περὶ τῆς ἐν τῇ Ἐπιοκρηνεῖῳ Σχολῇ σχολαρχίας τοῦ σοφοῦ καὶ ἀειμνήστου ἀρχιμανδρίτου Δωροθέου τοῦ Πρωτοῦ (1804 Ἰουνίου 1), ἀνέγνων ἐν αὐτῷ καὶ τὴν δε τὴν περικοπὴν «... Σχολαρχεῖν καὶ διδάσκειν ἐπιμελῶς τὰ ἐγκύκλια τῆς φιλοσοφίας μαθήματα, ἕως οὗ ἀναδείξῃται τελείους τῆς ἀπαρτίσεως τῆς περιόδου καὶ τῆς σειρᾶς αὐτῶν τοὺς ἀκροωμένους καὶ παραστήσῃται διάδοχον καὶ ἴσον ἑαυτῷ κατὰ πάντα, ἀξίον τῆς σχολαρχίας κτ.λ.». Ἄρα ἔξ τῆς Πατριαρχικῆς καὶ Συνοδικῆς ταύτης ἐντολῆς οὐδὲν ἡμεῖς ἀρυσόμεθα μάθημα μετὰ ἐξηκαστὸν τοῦτο ἔτος προόδου περὶ τῆς σχολαρχίας καὶ καθηγεσίας ὅτι ἄμφω διδασκὰ καὶ δοκιμαστέα, ἀλλ' αἰεὶ φέροντες τὸν πρῶτον λεχόντα καὶ τὸν εὐωνότερον, ἢ τὸν φίλτερον μὲν, ἀνικανότερον δὲ, καθιοῦμεν ἐπ' ἀμφοτέροις ταῖς ἑδραῖς, οὐδαμοῦ πρότερον ἠσκημένον καὶ εὐδοκιμηκότα; Καὶ μὴν οὐ κατὰ τοῦτον τὸν τρόπον ἐμεγαλύνθησαν αἱ πρὸς ἐσπέραν μεγάλαι καὶ πανεπιστημιακαὶ Σχολαί.

Προθυμώτατοι μὲν οὖν καὶ εὐφρεῖς πρὸς τελειότεραν παιδευσίν εἰσιν ἡμῖν ἐν τῷ παρόντι, πλὴν τοῦ φερεπόνου κ. Ζαχαριάδου, ἕτεροι δὺο τῶν

α) Παραβαλέσθω περὶ τούτου κεφ. Β', §. 14 καὶ κεφ. Δ', § 2 τοῦ ἐν ἰσχύϊ Κανονισμοῦ.

παρόντων τελειοφρόνων ὑπότροφοι. Ὅπου δ' εὐρηνται, κατὰ θεῖαν εὐμορίαν καὶ πρὸς ἐθνικὴν τιμὴν, οἱ τὸ ἐθνικὸν νοσοκομείον καὶ τὸ ὄργανοτροφεῖον εὐδόξως καὶ κατ' εὐχὴν ὀσημέραι πλουτίζοντες καὶ ἀναπτύσσοντες, ἐκεῖ πολλὴ ἡ βεβαιότης, ὅτι ἕτεροι ἐν τοῖς ζαπλοῦτοις ὁμογενέσιν ὁμοίως φιλογενεῖς καὶ φιλότιμοι ἱκανῆς ἐξῆρσι μεγαλοφροσύνην καὶ νοσημοσύνην, ὥστε συνιδεῖν, ὅτι τρεῖς ἐκλεκτοὶ καθηγηταὶ καὶ διδάσκαλοι, τῆς ἐπαγγελίας ἀξιοί, ἕνεκά γε τῆς κοινωνικῆς καὶ ἠθικῆς χρησιμότητος, ἀντάξιοι ἔσονται πολλῶν νοσοκόμων. Τὸ γὰρ πνεῦμα καὶ ἡ ψυχὴ ἔστι τὸ κινεῖον καὶ ζωοποιεῖον τὴν ὕλην, οὐκ ἔμπαλιν ἄρχονται δὲ μεγαλύνεσθαι τὰ ἔθνη οὐκ ἀπὸ τῶν ἰατρείων, ἀλλ' ἀπὸ τῶν ἀξίων καὶ μεγαλοφρῶν τῆς θρησκείας καὶ τῆς ἀληθοῦς παιδείας ἱεροφαντῶν παιδείας καὶ θρησκείας, ἐξ ὧν πτωχοκομεία καὶ νοσοκομεία καὶ τὰ λοιπὰ κοινωνικὰ φιλανθρωπεύματα, ἠθῶν ἡμέρωσις, καὶ πρόοδος, καὶ δύναμις, καὶ πλοῦτος, καὶ πολιτισμὸς, καὶ ἐξευγένεισι φυλετικὴ καὶ γλωσσικὴ, αἱ ἐπιστήμαι καὶ αἱ τέχναι, καὶ πάντα τὰ καλὰ αὐτόματα προέρχονται. Καὶ γὰρ οὐδὲν μὲν καλὸν τελεσιουργεῖται ἐν τῇ σκοτίᾳ· ἡ δὲ παιδεία ἔστιν ὀφθαλμὸς ἅμα καὶ φῶς τῶν ἐθνῶν.

Δ'. Οἱ Ἐφοροί.

Οὐκ ἔστι τῆς παρούσης προθέσεως οὔτε τῆς ἐμῆς ἀρμοδιότητος τὸ ὀρίσαι, εἰ ὀλίγοι ἢ πολλοί, γεραίτεροι ἢ νεώτεροι Ἐφοροὶ εἰσι χρησιμώτεροι. Τὰ ἔθνη καὶ αἱ κοινωνίαι, καὶ τὰ δημόσια καταστήματα προσορμίζοντ' ἀλληλοδιαδόχως ἐν τῷ ὄρμῳ τῆς πολυαρχίας, τῆς ὀλιγαρχίας καὶ τῆς μοναρχίας μετὰ μειζονος ἢ ἐλάττονος κέρδους, συμμετρου μᾶλλον τῇ φύσει τοῦ ἄρχοντος ἢ τοῖς καιρῶσι καὶ τῷ ἀριθμῷ. Ὡστε τὸ ζήτημα πάντοτε καταντᾷ εἰς τὸ ὁποῦς τις ἔσται τὴν γνώμην ὁ ἄρχων. Τοῖς πᾶσι δὲ φανερόν, ὅτι κατὰ τὴν τῶν διδασκόντων θεωρητικὴν καὶ πρακτικὴν ἱκανότητα, κατὰ τὴν ἐνοριακὴν μερικότητα, ἢ τὴν ἐθνικὴν δημοσιότητα, καὶ κατὰ τὰς τοιάςδε ἢ τοιάςδε ἀνάγκας πάσης Σχολῆς κρίνεται καὶ ἡ τοῦ ἐνὸς ἢ τῶν πλείονων Ἐφόρων ἱκανότης καὶ ἐντολή. Ὁ μὲν οὖν τῆς ἀπὸ τοῦ ὀρθοδόξου Γένους ἐπωνυμουμένης Μεγάλῃς ταύτης τοῦ Γένους Σχολῆς ἀναμφηρίστως ἐθνικὸς καὶ Πατριαρχικὸς χαρακτήρ, οἷον ἡ τῆς Σχολῆς ἱστορία μαρτυρεῖ, ἐθνικῶς ὁμοίως καὶ γενικῶς ἀπαιτεῖ καὶ τὰ τῶν Ἐφόρων

διανοήματα και φρονήματα. Τὸ δὲ τριπλοῦν εἶδος τῶν σχολικῶν ἀναγκῶν, τὸ τῶν πόρων, τὸ τῆς ἐκλογῆς και μεθόδου τῶν διδακτέων μαθημάτων και τὸ τῆς ἄλλης ἐσωτερικῆς διοικήσεως, ὑφισταμένης εἰς τὸ μετὰ εἰρηνικῆς και ἀγογγύστου προνοίας ἀσφαλῆσαι τὴν πειθαρχίαν και τάξιν, τὴν ικανότητα και εὐμεθοδίαν και τὴν ἀσκον ἐπιμέλειαν διδασκόντων τε και διδασκομένων, τριπλὴν ὁμοίως ὑποτίθει και τὴν ἐφορικὴν ικανότητα, διὰ τὸ ἐνδέχεσθαι τὸν διευθύνειν λαχόντα ἥμιστα πληροῦν τὰς δύο (α).

Θεῖα τινὲ τούτων εὐδοκία ἢ Α. Θ. Παναγιότης και τὸ σεβ. Μικτὸν συμβούλιον, ἐκ παραδόσεως, ὡς εἶπεν, ἐνθυμούμενοι τὴν ἀξιοματικὴν ἐμβριθειαν τῶν ἀρχαιοτέρων και ἀειμνήστων ἀρχιερατικῶν και ἀρχοντικῶν ἐκείνων τῆς Σχολῆς Ἐφόρων, τοιούτους ἡμῖν ἐπέστησαν, αἵτινες, ἄλλος ἐν ἄλλῃ δοκιμώτερος, ἐκ περισσοῦ εὐδοκίμησαν και κατὰ τὰ τρία εἶδη, οὗτος μὲν διὰ τῆς παιδείας, ἐκεῖνος δὲ διὰ τῆς πείρας, ἕτερος διὰ τῆς συνέσεως και τῆς ἐμβριθείας, ἄλλος διὰ τῆς κοινωνικῆς ἰσχύος και δυνάμεως, οἱ δὲ πάντες διὰ τῆς ἐξαιρέτου φιλογενείας και φιλοτιμίας, ἀμιλλώμενοι τίς πλείω και ἀμείνω ἐρεῖ και ἐργάσεται. Δόκιμοι δὲ ὄντες ἐν πᾶσιν, ἐγένοντο πολλῶ δοκιμώτεροι περὶ τὴν ἐξ ἀπόρων ἐγκαιρον και ἐφικτὴν χρηματικὴν ἐπάρκειαν. Τοῦθ' ὅπερ, τὸ δυσχερέστατον ὄν ἐν τῇ παρουσίᾳ κοινῆ καχεξία, γίνεται και τὸ κύριον ἔργον και μέλημα πάσης τοιούτου ἐθνικοῦ καταστήματος Ἐφορίας, ἐφ' ὅσον δι' ἀνευδοκίμου ἐμπιστοσύνης τιμῶσα τὴν Σχολαρχίαν και τοὺς δεδοκιμασμένους καθηγητάς, φιλάνθρωπον μὲν ἡγεῖται τὸ πεποιθῆναι ἀνδρῶν συνειδήσεων ἐν τῇ διδασκαλίᾳ γεγρακώτων· σοφὸν δὲ τὸ κομίζειν ἐστ' ὅτε Σπαρτιατικώτερον μετὰ φιλαγάθου και πρὸς τὸ τελειότερον φερομένης εἰλικρινείας ρῆμά τι τοῦ χθεσίου κανονισμοῦ, ἵνα ὁ νοσῶν ἐξεγερεθῇ τάχιον ἐκ τοῦ κραθβάτου, ἔστω και ἐν ἡμέρᾳ τοῦ τυπικοῦ σαββάτου· ἀσφαλὲς δὲ και λυσιτελὲς τὸ και προθύμως πείθεσθαι τῇ γνώμῃ τοῦ ἐπαύοντος, ὅπως μὴ τὸ σκάφος παρὰ τὰ πολλὰ ἢ συνεχῶς μεταβαλλόμενα πηδάλια ἀστοχῇ τῆς εὐθύπορου ταχυδρομίας.

α) Ὅπου ἡ Διεύθυνσις ἐπαρκεῖ τοῖς ἔσω, ἐκεῖ ἐποπτεύεται μόνον, οὐκ ἐπηρεάζεται ὑπὸ τῶν τὰ ἐκτὸς τῆς Σχολῆς εἰδικῶς λαχόντων Ἐφόρων· εἰ δὲ μὴ, ἀντὶ μιᾶς Διευθύνσεως ἔσονται δύο ἢ οὐδεμία. Ἄνευ τῆς ἀρχῆς ταύτης ἢ ἂν παντάπασιν ἀσκόπος ἢ ἐκλογὴ ἀρίστου διευθυντοῦ ἢ σχολάρχου.

Και ὅποσα μὲν περὶ τῶν ἀμηχάνων πόρων τῆς Σχολῆς διεπράξατο ὁ τῆς ἐριτίμου Ἐφορίας πινυτόφρων και ἀκάματος ζῆλος, αὐτὴ δηλώσει ἢ Ἐφορία, ὅτε και ὅπου δεῖ. Ὁ δὲ καλῶς οἶδα και ὑπὲρ οὗ εὐγνωμονεῖ αὐτοῖς ἢ Σχολῇ, ἐκεῖνο ἔστιν, ὅτι οὐδενὸς μὲν τῶν δεόντων ἡμέλησαν, και ταῦτα πολυάσχολοι ὄντες· οὐδέποτε δὲ και ἐν τηλικαύτῃ ἀμηχανίᾳ πέρα τοῦ τριμήνου τὰς μισθοδοσίας ἀνεβάλοντο· οὐ μὲν δὲ ἀλλὰ οὐδὲ τῆς Σχολῆς και τῶν παραδόσεων ἐπελάθοντο, προνοία τοῦ κεντεῖν ἀεὶ τὴν φιλοτιμίαν τῆς ἀθλούσης νεότητος, τὸ παράδειγμα δόντος κἀνταῦθα τοῦ κορυφαίου ἐν πᾶσι τοῖς ἐθνικοῖς καταστήμασιν Ἐφόρου τε και προβούλου και προστάτου και κυβερνήτου και πατρὸς, τοῦ παναγιωτάτου ἡμῶν δεσπότη.

Τὸ δὲ τῇ Σχολῇ ἀνιάρων ἦν ἢ τε μακρὰ και ἀλγεινὴ νόσος τοῦ πείρα και ἀφελεῖ συνέσει διαπρέποντος προέδρου τῆς Ἐφορίας και ἢ πολύμηνος ἀποδημία ἐνὸς τῶν λογιωτέρων μελῶν αὐτῆς. Ἀλλ' ὁ μὲν γεραρὸς πρόεδρος, και ἀλγῶν και κοιταζόμενος, οὐδὲ ἐν παρλίπεν ἀνεξέταστον και ἀνεπιμέλητον τῶν ὁποσα προακτικὰ τῆς Σχολῆς. Τὸ δ' ἀποδημήσαν Μέλος και ἐν τῷ ἀποδημεῖν τὸ σῶματι ἐπλήρωσεν ἀνελλιπῶς τὸ ἐφορικὸν καθῆκον· και γὰρ και αὐτοῦ τὴν γνώμην φέρον ἀεὶ ἐπὶ στόματος και γραφίδος ἕτερον Μέλος εἰργάζετο, ὅσα και εἰργάζετο.

Ὀλίγας λέξεις και περὶ τῆς Βιβλιοθήκης, πρὸ τοῦ καταπαῦσαι τὸν λόγον.

Ε'. Ἡ Βιβλιοθήκη.

Ὅτι μὲν ἡ παιδεία ἐστὶ τὸ θεϊότατον και εὐεργετικώτατον τῶν ἐν ἀνθρώποις καλῶν· ταύτης δὲ καθάπερ ὀχετὸς οὐράνιος τὰ Σχολεῖα εἰσι μεγάλα και μικρὰ, γενικὰ και μερικὰ· ταμεῖα δ' ἀσφαλῆ και πανδέγμονα, τὰ βιβλία και αἱ βιβλιοθήκαι, γινώσκει μὲν ἅπαν τοῦτο τὸ ἐκλεκτὸν και πεπνυμένον ἀκρατήριον· ἀπεδείκνυμεν δὲ και ἡμεῖς πρὸ δεκαετίας, ὅτε τῶν ἐν Τραπεζοῦντι Σχολείων και τῆς ἐκεῖ βιβλιοθήκης τὴν δυνατὴν διόρθωσιν προύβαλλόμεθα (α). Ἐπειδὴ δὲ, ἐνθα πλείους ὑπάρχουσι και πλουσιώτεροι και χρήσεως κοινοτέρας βιβλιοθήκαι, ἐκεῖ και ἡ ἐπι-

α) Ἐπιθι Τὰ ἐν Τραπεζοῦντι Σχολεῖα ὑπὸ Ε. Κλέου βούλου, αωνέ, σελ. 16—25.

στήμη πλατυτέρα και δημωδεστέρα καθέστηκε· διὰ τούτο πάσα μὲν πόλις και κόμη ἐν τῇ ἑσπερία Εὐρώπῃ κέκταται μικρὰν ἢ μεγάλην δημοσίαν βιβλιοθήκην, και ἐνίοτε τρεῖς και τέσσαρας. Ὁ δὲ κατὰ τὴ 1855 ὑπουργεύσας τῶν Ἐκκλησιαστικῶν ἐν Ἑλλάδι ἀοιδίμος Π. Ἀργυρόπουλος, ἐπιθυμῶν κάκεισε μεταφυτεῦσαι κατὰ τὰ πάτρια τὸ τῶν δημοσίων βιβλιοθηκῶν φωτοφόρον φυτὸν, τοιαῦτα ἐν τῇ πρὸς ἅπαντας τοὺς Νομάρχας ἐγκυκλίῳ αὐτοῦ προὔτρέπετο. «Ἐπιθυμοῦμεν, κ. Νομάρχα, νὰ κινήσῃ» τε και τὴν φιλοτιμίαν και τὴ ἐνδιαφέρον τῶν κομῶν και τῶν πόλεων » ὑπὲρ τῆς διατηρήσεως και τοῦ πλουτισμοῦ τῶν βιβλιοθηκῶν τούτων. » Τῶ ὄντι εἰς κόμας και εἰς πόλεις, ὅπου δὲν ὑπάρχουσι μέσα νοσητικῆς » ἀναπτύξεως, ὅπου ἢ σπάνις τῶν βιβλίων εἶναι μεγάλη, πολύτιμον κτήμα εἶναι βιβλιοθήκη τις, ὅσον μικρὰ και ἂν ἦναι, χορηγοῦσα εἰς τοὺς » διδάσκοντας και εἰς τοὺς διδασκομένους, ὡς και εἰς φιλαναγνώστας πολίτας, βιβλία περιέργα και διδακτικά. Ἐκάστου πράγματος ἡ ἀρχὴ μόνον εἶναι δύσκολος ἐν τῇ πατρίδι μας. Ἐὰν ἅπαξ συστήθῃ βιβλιοθήκη » τις, ἐὰν ὑπὲρ αὐτῆς γεννηθῇ φιλοτιμὸς τις προσπάθεια τῶν πολιτῶν, » εἴμεθα βέβαιοι, ὅτι αὐτὴ μικρὸν κατὰ μικρὸν αὐξανόμενη, θέλει χρησιμεύσει ὡς κέντρον, ἀπ' οὗ ἀκτινοβολήσῃ τις μαθήσεως και ἠθικῆς » εἴμπορεῖ νὰ ἐκλάμψῃ εἰς χώρας στερουμένας πάσης νοσητικῆς κινήσεως » κτλ.». Εἰ δὲ οὕτω φανερόν και οὕτω μέγα ὄφελος αἱ βιβλιοθήκαι προμῶνται, και οὕτως εἰσὶν εὐσυγχρότητοι και ἐν αὐταῖς ταῖς μικραῖς και πενιχραῖς πόλεσι και κόμαις τῆς στενῆς Ἑλλάδος, πόσον ἄρα ἐν τῇ μυριάδῳ και ἀρνεῖῳ και βασιλίδι ταύτῃ τῶν πόλεων, ἦν, κέντρον οὖσαν και γέφυραν τῆς Ἀνατολῆς και Δύσεως ὑπὸ πᾶσαν ἔποψιν, ὀλίγιστα και διψαλέα διαφέγγουσι φωτὸς νοεροῦ λυχνάρια ;

Καίτοι δὲ τῶν ἐν Κωνσταντινουπόλει ὑπαρχουσῶν ἰδιωτικῶν βιβλιοθηκῶν ἐνιαὶ οὐκ εἰσὶν ὄλως ἀνάξια λόγου, αἱ ἀρχαιότητος ὁμως και πλούτου και πλατυτέρας δημοσιότητος ἀντιποιοῦμεναί εἰσι δύο, ὅσον ἡμεῖς οἶδαμεν ἢ ἐν τῷ Μετοχίῳ τοῦ παναγίου Τάφου, και μετ' αὐτὴν ἢ τῆς Ἐπικρονηνίου Σχολῆς αὕτη ἢ νῦν Φαναριώτις. Τῆς βιβλιοθήκης ταύτης, και μετὰ πᾶσαν τὴν ἕως χθὲς και πρῶην ὀλιγορίαν αὐτῆς, δημοσιωτέρας οὖσης διὰ τὸν ἐθνικὸν τῆς Σχολῆς, ἢ προσήρτηται, χαρακτηρεῖται, και κατὰ μὲν τὰ δύο τρίτα τῷ ἀοιδίμῳ και σοφῷ ἐκείνῳ ἱεράρχῃ Νικηφόρῳ τῷ Θεοτόκῃ ἀνηκούσης, τὸ δὲ τριτημῶριον ἐκ φιλοτιμιῶν Ἀρχιερατικῶν και

Ἀρχοντικῶν πορισαμένης, βιβλιοφύλαξ γενόμενος κατὰ τὴν πρὸ εἰκοσιπενταετίας ἐν Ἐπικρονήνῃ μαθητεύσιν μου, μέμνημ' εὐρὼν τὰ τότε βιβλία οὐ πλείω τῶν χιλίων πεντακοσίων τόμων. Ἐν δὲ τῷ λήγοντι τούτῳ σχολικῷ ἐνιαυτῷ ὅπως οὖν εὐχαριστοτέραν και κοινοτέραν καταστήσαι διανοηθεῖς, και τὰ κατ' αὐτὴν ἐγγύτερον ἀνερευνήσας, ἐνεῖδον ἐν τῷ καταλόγῳ τόμους δισχιλίους πεντήκοντα δύο· ἀλλ' ἀπὸ ἑξακοσίων πεντήκοντα σωμαμάτων ἑλλιπῆ μὲν και κολοβά, πέντε και τριάκοντα· πάμπαν δ' ἐκλειποῦντα, τὰ δέκα· οὐδὲν οὐδαμῶς σημειώμα· τὴν δὲ νεώτερον κατάλογον τακτικώτερον μὲν τοῦ ἐπ' ἐμοῦ μαθητευομένου, ἀλλ' ἔστιν ὅπου ἦττον ἀκριβῆ ἐν τοῖς ἀλλογλώσσοις και τοῖς διαφόρων ἐκδόσεων σώμασιν.

Σκεψαμένῳ δέ μοι περὶ τῆς λυσιτελεστέρας τάξεως και περὶ τῆς δυνατῆς αὐξήσεως και συμπληρώσεως τῶν βιβλίων, πρώτη μὲν ἐπέπληθον ἔννοια ἢ τοῦ ἐπικαλέσασθαι τὴν γενναίαν συνδρομὴν τῶν ἐκδοτῶν και συγγραφέων ὑπὲρ ἐθνικῆς βιβλιοθήκης, κοινωνοῦ τῆς δόξης και τῶν περιπετειῶν Σχολῆς, ἧτις μακροῦς νυκτερινούς αἰῶνας φῶς πανσέληνον ἐχρημάτισεν. Ἡ δὲ ἔννοια αὕτη, καίτοι μετρίως ἄχρι τοῦδε καρποφορήσασα διὰ τὸ μὴ ἐνεργηθῆναι παρ' ὧν και ὡς ἔδει, οὐχ' ἦττον τόμους και φυλλάδια ἐκάτων τριάκοντα πέντε ἐξεπορίσατο. Δευτέρα δ' ἐπέπληθε γονιμώτερα ἢ τοῦ μετακομίσαι εἰς τὴν Σχολὴν τὰ ἐν τῷ Κοινῷ σηπόμενα ἢ και ἱεροσύλως ἀπολλύμενα βιβλία και τὰ πάντ' ἀληθῶς και ἔργῳ κοινὰ και ἐθνικὰ καταστήσαι τῇ χρήσει και ἀσφαλείᾳ, εἰ και μὴ τὰ πάντα καλὰ τυγχάνουσι, μῆτε τῆς πρώτης ἀνάγκης. Συμποσοῦνται δὲ ταῦτα εἰς σώματα μὲν ἑπτακόσια εἴκοσι ὀκτώ, ὧν τὰ ἐβδομήκοντα ὀκτὼ ἑλλιπῆ· τόμους δὲ, χιλίους πεντακοσίους τριάκοντα. Ὡστ' ἀπὸ τῶν προῦπαρχόντων και τῶν ἐφέτος δεδωρημένων και τῶν ἐκ τοῦ Κοινῷ ἀριθμοῦ σήμερον ἢ ἡμετέρα βιβλιοθήκη βιβλία τρισχίλια ὀκτακόσια εἴκοσι τρία.

Ἡ δὲ τρίτη περὶ ταχυτέρου και ἀδαπάνου πλουτισμοῦ τῆς βιβλιοθήκης ἐπελθοῦσά μοι ἔννοια φαίνεται μοι και μάλα εὐτυχῆς και δικαία και καρποφόρος, ἐὰν δὲ ἐκ προοιμιῶν τεκμήρασθαι ἀπὸ τῶν αἰσθημάτων τῆς τε Α. Θ. Παναγιότητος, ἧς ἡ παραδειγματικὴ ἐφορεία ἀκμὴν μετ' ἐπαίνου και εὐγνωμοσύνης μνημονεύεται, και τῶν τῆς περὶ Αὐτὴν ἐθνωφελούς και φιλοκάλου ἀρχιερατικῆς χορείας, ἐφ' ἧς ἐπαναπαύεται και δι' ἧς προάγεται ὄλον ἡμῶν τὸ ἠθικὸν και κοινωνικὸν μεγαλεῖον διὰ πολλῶν αἰῶνων, και ἧτις οὐ διέλιπε ταύτην τὴν Σχολὴν, καθάπερ κόρην ὀφθαλμοῦ και

θυγατέρα φιλομήτορα και πρωτότοκον, περιέπουσα και επαναγαγεῖν σπουδάζουσα εἰς ὃ πρόπαλαι προώριστο. Λέγω δὲ τρίτην βιβλιοδοτὴν ἔννοιαν τὸ εἰς τὴν Σχολὴν ἀποφέρειν τὸ τριτημόριον τῶν βιβλίων παντὸς πρὸς Κύριον ἐκδημοῦντος ἱεράρχου, ὅσον εἰς τὴν κατοχὴν τοῦ Κοινοῦ περιέρχεται, κατὰ τοὺς ἰσχύοντας Κανονισμούς.

Τούτων οὖν οὕτως ἐχόντων και γενομένων, ὧ φιλόμουσος ἀμήγυρις, ἐπειδὴ τοσαῦτα νέα βιβλία ἐν οὕτω στενῷ τῷ χώρῳ ἀπήτησαν οὐ μόνον τὴν κατασκευὴν νέων θηκῶν και νῦν αὖθις ἐτέρων, ἀλλὰ και, τὸ κυριώτερον, νέαν τάξιν και καταγραφὴν και τῶν καταλόγων ἀντιπαράθεσιν· ἡμεῖς δὲ διδάσκοντες και τοῖς τῆς διευθύνσεως ἔργοις προσέχοντες, ἐγενόμεθ' ἀνεπαρκεῖς πρὸς πάντα· οὐδ' ἔστι τοῦ τυχόντος τὸ ἔργον τῆς βιβλιογραφικῆς και βιβλιοτακτικῆς ἐπιστήμης, ὡς καλῶς οἶδασιν οἱ εἰδήμονες (α), ὥστε ἐνὶ και μόνῳ τὸ πᾶν ἐπιτρέψαντας ἡσυχάζειν· διὰ ταῦτα, τό γε σήμερον, οὐπω ἔχω δεῖξαι πλήρεις και ἀπληρτισμένας τὰς ἐν τῇ βιβλιοθήκῃ ἐργασίας, δι' ἃς δεήσει ὄλου μηνὸς ἢ διμήνου μετὰ τὸ κατασκευασθῆναι τὰς νέας θήκας. Τὰ δὲ καθέκαστα τῶν περὶ τῆς βιβλιοθήκης διατάξεων και ἄλλους τινὰς προχείρους ὁδοὺς τοῦ πλουτισμοῦ αὐτῆς ταμειωσάμενος ἐν τῷ ἰδίῳ Κανονισμῷ, ὃν ἡ Σχολὴ συνταξαμένη ὑπέβαλεν ἤδη τῇ ἐγκρίσει τῆς Ἐφορίας, συνίστημι τανῦν εἰς τὸν δημόσιον ἔπαινον και εἰς τὴν τῆς Σχολῆς αἰδίον εὐγνωμοσύνην τὰ ὀνόματα και τὰς προσφορὰς τῶν ἐφέτος προσενεγκόντων βιβλία κατὰ τὴν χρονικὴν αὐτῶν τάξιν.

Κατάλογος τῶν εἰς τὴν βιβλιοθήκην τῆς τοῦ Γένους
Μεγάλης Σχολῆς προσενεγκόντων βιβλία κατὰ
τὸ σχολικὸν ἔτος 1864—1865.

σώμ. τόμ. τόμ.

α. Ὁ ἐν Παρισίοις Γαλάτης κ. Pierre Béron (Paris, quai des Augustains 55) ἔπεμψε

1. α Μémoire sur un systéne contre l'incendie 5 5

α) Παράβλ. Λόγος και Εὐθύνας Κ. Φραερίτου σελ. 21.

σώμ. τόμ. τόμ.

2. α Déluge et vie des plantes avant et après le déluge 1 1
3. α Origine des sciences physiques et naturelles et des sciences métaphysiques et morales, constatées suivant les lois physiques 1 1
4. α Atlas météorologique (13 πίνακες)
α Texte des explications des faits contenus dans l'atlas météorologique 1 2
5. α Physique simplifiée par la découverte de l'origine du mouvement et de l'affinité. 5 15

24

β. Ὁ κ. Γ. Σταυρίδης, διευθυντῆς τοῦ ἐν Ἀθήναις ἐμπορικοῦ Λυκείου
α Μαθήματα Θεωρητικῆς και Πρακτικῆς Ἀριθμητικῆς ὑπὸ Γ. Σταυρίδου. 21 21 21

γ. Ὁ κ. Θεόδωρος Νεστορίδης :
α Λόγος και Εὐθύνας τοῦ Πρωτόνεως Κ. Φραερίτου (φυλλάδιον). 2 2 2

δ. Οἱ κκ. Σταῦρος Βουτυράς και Δ. Νικολαΐδης :
α Τὸ πρῶτον τεῦχος τῶν ἐπ' αὐτῶν μεταφραζομένων «Les martyrs du christianisme» 1 1 1

ε. Ὁ κ. Ν. Ἀργυριάδης :
1. α Εὐριπίδου Ἰππόλυτος ἐκδ. Ν. Ἀργυριάδου 1 1
2. α Ὁ Περικλῆς», ἔθνικὸν Μυθιστόρημα ὑπὸ Ν. Ἀργυριάδου. 1 1

2

ς. Ὁ κ. Νικόλαος Βασιλείου Κυριακίδης :
α Ἄλγεβρα ὑπὸ Meier-Hirsch (γερμανιστί). 1 1 1

σώμ. τόμ. τόμ.

ζ'. Ο κ. Νικόλαος Κλεόβουλος προσήνεγκεν:

1. « Λεξικὸν Ἑλληνοτουρκικὸν ὑπὸ Φαρδῦ καὶ Φωτιάδου (δεδεμένον)	1	2	
2. « Λεξικὸν ἐκ τοῦ Τουρκικοῦ εἰς τὸ ἀπλούστερον Τουρκικὸν (δεδεμένον)	1	1	
3. « Ὁ Βουλγαρισμὸς κτλ.	2	2	
			5

η'. Ο κ. Κωνστ. Φωτιάδης, καθηγητὴς τῆς Μ. Σχολῆς, ἐδώρησατο πρὸς χρῆσιν τῶν μαθητῶν:

« Ἑλληνοτουρκικὸν Λεξικὸν ὑπὸ Φαρδῦ καὶ Φωτιάδου (δεδεμένον).	1	1	1
---	---	---	---

θ'. Ὁ ἄρχων Ποστέλνικος κ. Ἀλέξανδρος Φωτιάδης:

1. « Λεξικὸν ἀραβοτουρκικὸν, Ὡκεανὸς ἢ Χαμουῦς ἐπωνυμούμενον	1	3	
2. « Λεξικὸν Ἑλληνικὸν Βαρίνου	1	1	
3. « Λεξικὸν Ἑλληνικὸν Σουΐδα	1	1	
4. « Λεξικὸν Ἰταλικὸν (τῆς Φλωρεντινῆς Ἀκαδημίας della Crusca).	1	5	
			10

ι'. Ο κ. Γ. Σοφοκλῆς, διευθυντὴς τῆς ἐν Σταυροδρομίῳ Ἑλληνικῆς Σχολῆς:

« Ἐκθέσεις περὶ τῆς καταστάσεως τῆς αὐτῆς Σχολῆς 1860—1865.	1	1	1
---	---	---	---

ια'. Ὁ ἐν μακαριᾷ τῇ λήξει μητροπολίτης Δέρκων Γεράσιμος, φιλοκάλω προνοία τῆς Α. Θ. Π.:

« Ἐκκλησιαστικὴ Ἱστορία Μελετίου, ἐπισκόπου Ἀθηνῶν, μετὰ τοῦ συμπληρώματος.	1	4	4
---	---	---	---

ιβ'. Ὁ πανιερ. ἅγιος πρ. Νεοκαισαρείας κ. Λεόντιος:

σώμ. τόμ. τόμ.

1. « Ἀκολουθία τῶν ὁσίων Βαρνάβα καὶ Σωφρονίου ἱδρυτῶν τῆς Μονῆς τοῦ Σουμελαῖ, περιέχουσα καὶ τὴν συνοπτικὴν ἱστορίαν τοῦ βασιλείου τῆς Τραπεζούντος. Καὶ μίαν χαλκογραφίαν τῆς Μονῆς	1	1	
2. « Les œuvres de Macchiavelli	1	2	
3. « Vocabulaire français-turc par Georges Rhasis (ἑλλιπῆς,) καὶ Appendice au tome 1er	1	3	
4. « Κορνηλίου Σκρεβελίου λεξικὸν Ἑλληνολατινικὸν	1	1	
5. « Γρηγορίου Ζαλίκου γλῶσσον Γαλλοελληνικὸν	1	1	
6. « Γαλλικὴ ἐγκυκλοπαιδεία Α. Ραγκαβῆ	1	1	
7. « Chapsal, ἐπιτομὴ τῆς Γαλλ. γραμματικῆς	1	1	
8. « Σαμουρκάση Γαλλικὴ γραμματικὴ	1	1	
9. « Ἐρκουλίδου εἰσηγητῆς τῆς γαλλ. γλώσσης	1	1	
10. « Θεοχαροπούλου Γαλλ. Διάλογοι	1	1	
11. « Ματθαίου μοναχοῦ Γραμματικὴ τῆς Ἑλλην. γλώσσης	2	2	
12. « « « « Συντακτικὸν «	1	1	
13. « Γερασίμου ἐρμηνεία εἰς τὸ δ'. βιβλίον τῆς ὑπὸ Θεοδώρου Γαζῆ γραμματικῆς	1	1	
14. « Γεωργίου Τσουκαλᾶ γραμματικὴ τῆς Ἑλλην. γλώσσης	1	1	
15. « Πρακτικὴ γραμματικὴ τῆς Ἑλλην. γλώσσης ὑπὸ Β. Καλλιφρονος	1	1	
16. « Δ. Ν. Δαρβάρως Διάλογοι εἰς τὸ ἀρχαῖον Ἑλληνικὸν	1	1	
17. « Χριστομάθεια τῆς Σλαβικῆς γλώσσης ὑπὸ Νεοφύτου Ῥελιώτου	1	1	
18. « Ποτλῆ καὶ Ῥάλλη Σύνταγμα τῶν ἱερῶν κανόνων (δύο τόμοι, ὁ ἐ. ἑλλιπῆς καὶ ὁ ζ'.)	0	2	
19. « Τῆς ὑπὸ Κ. Οἰκονόμου τετραβιβλίου περὶ τῶν Ὁ. ἐρμηνευτῶν ὁ β'. τόμος	0	1	
20. « Ἐκλογάριον	2	2	

	σώμ.	τόμ.	τόμ.
21. α Κανελλίδου υγιεινή	2	2	1
22. » La natura ed il methodo di cura dell' angina membranacea υπό Ι. Πετελεντίου	1	1	
23. α Μαθηματική και Φυσική Γεωγραφία υπό Ν. Χορτάκη	1	1	
24. α Εισαγωγή εις την φιλοσοφίαν υπό Λαυρεντίου, (μετάφρ. Ι. Άριστοκλέους)	1	1	8
25. α Αισχίνου του Σωκρατικού Διάλογου τρεις, έκδ. Ν. Δούκα	1	1	4
26. α Θουκυδίδου δημηγορίαι μετά σημειώσεων Λατιν. (έκδότης Carolus Baverus)	1	1	8
27. α Άριστοτέλους ποιητική μετά σημ. Λατιν. (έκδότης Heinsius)	1	1	8
28. α Περί του έν Δελφοίς ΕΙ υπό Στεφ. Καραθεοδωρή	1	1	8
29. α Massillon Petit Carême	1	1	10
30. α Ραντισμού Σηλίτευσις	1	1	11
31. α Ερωτήσεις εις τὰ ιστορικά τής Παλ. και Νέας Διαθήκης βιβλία	1	1	12
32. α Επίματρον εις την έπιστολιμαίαν επίκρισιν, (έκδ. Ηλίας Τανταλίδης)	1	1	13
33. α Μακαρίου Σκορδίλλη Δόγου Έκκλησιαστικού (ό β'. τόμος)	0	1	14
34. α La vérité sur la question des couvents Grecs en Moldo-Valachie par un Moldave	1	1	15
35. α Napoléon III et les Principautés Roumaines	1	1	16
36. α Απάντησις κατά του ζητήματος του κ. Εύγ. Βορέ περί των έν Ιερουσολ. άγιών τόπων	1	1	17
37. α Considérations sur la question des monastères Grecs sis dans les Principautés Unies	1	1	18
38. α Τὰ καθ' Ύσμίνην και Ύσμινίαν	1	1	19
39. α Les mystères de Paris	1	1	20
40. α Malvine par M. Cottin	1	1	21
41. Μετζμουαί - λεταίφ (Τουρκ.)	2	2	22

	σώμ.	τόμ.	τόμ.
42. α Γκιουλιστάν (Τουρκ.)	1	1	
43. α Ταλιμάτι Ούμουμιγέ (Τουρκ.)	1	1	
44. α Έπιστολάριον (Τουρκικόν χειρόγραφο)	1	1	
45. α Έπιστολάριον (Τουρκ.)	1	1	
46. α Άλφαβητάριον (Τουρκ.)	1	1	
47. α Χουμαγιαναμέ (Τουρκ.) ό ά. και β'. τόμος	0	2	
48. α Νεβαδιλουρ-ασάρ (Τουρκ.)	1	1	
49. α Ιστορία της Ρωσσίας υπό Άργυροπούλου (Τουρκ.)	1	1	
— 33 —			
γ'. Ο έν Κωνσταντινουπόλει Έλληνικός Φιλολογικός Σύλλογος:			
1. Του δμωνύμου Περισδικού δύο αντίτυπα κατά τό ά. έτος	2	2	
2. Έν δε αντίτυπον κατά τό β'.	1	1	
— 3 —			
δ'. Ο κ. Μ. Χουμουζιος, συντάκτης τής εφημερίδος Άρμονίας:			
Τὰ φύλλα τής Άρμονίας από του ά. αυτής αριθμού και έφεξής.	1	1	
— 3 —			
ε'. Ο κ. Δ. Ξένης, συντάκτης τής εφημερίδος Βυζαντιδος:			
Τὰ φύλλα τής Βυζαντιδος από ά. Ιανουαρίου 1865.			
— 3 —			
ς'. Οι κκ. συντάκται τής εφημερίδος Ανατολικού Αστέρου:			
Τὰ φύλλα του Ανατολικού Αστέρου από ά. Ιανουαρίου 1865.			
— 3 —			
Τό όλον τών προσενεχθέντων βιβλίων τόμοι εκατόν τριακόντα πέντε.			
— 0 —			
Τὰ δε λοιπά τή ημετέρα Σχολή δωρημένα χρηματικά ή κτηματικά δωρήματα παραπέμπων τή δικαιοδοσία τών σεβ. Εφόρων, να μη εξέλθω τής Σχολής, έν μόνον έκών ούκ άν σιωπήσαιμι τήν γενναίαν φημι			

παρὰ τῶν φιλομαθῶν ἅμα καὶ φιλογενῶν Διπλοκιονιτῶν αὐθόρμητον προσφορὰν τοσούτων τετραγωνικῶν πηχῶν γηπέδου, ὅσοι ἀρκέσουσι πρὸς ἰδρυσιν Μεγάλῃς καὶ Προκαταρκτικῆς ἐνταυτῷ Σχολῆς καὶ βιβλιοθήκης καὶ αἰθουσῶν διὰ τὰς τῶν Συλλόγων συνεδριάσεις καὶ οἰκίσκων διὰ τοὺς ἀλλοδαποὺς καὶ κήπου καὶ λοιπῶν κατὰ τὸ προμνησθὲν ἐμοὶ σχέδιον, ἐπὶ ὑγεινοτάτου καὶ παντέρπου λοφίσκου, πέντε λεπτὰ τῆς ὥρας ἀπὸ τῆς παραλίας ἀπέχοντος, ἐπὶ τῷ ὄρῳ τοῦ μετατεθῆναι τὴν Σχολὴν εἰς Διπλοκίονιον, ὡς κέντρον μὲν μεταξὺ Βοσπόρου καὶ Ταταούλιων καὶ Σταυροδρομίου καὶ Γαλατᾶ καὶ Κωνσταντινουπόλεως, μέσον δὲ κωνωνίας καὶ ἀγροτικῶν ἐπζύλειων. Διὰ τοῦτο δὲ ποιῶμαι μνεῖαν μόνῃς τῆς προσφορᾶς Κοινότητος σύμπνου καὶ μεγαλόφρονος, ὅτι ἡ Σχολαρχία ἔσχε πλέον ἢ ἀπλῆν καὶ τυχαίαν γνῶσιν τῆς σπουδαίας ταύτης ὑποθέσεως (α).

Πᾶσι τοίνυν τούτοις ταῖς γενναίαις καὶ φιλογενεστάτοις δωρηταῖς τὴν τῆς Μεγάλῃς τοῦ Γένους Σχολῆς ὀφειλομένην βαθεῖαν εὐγνωμοσύνην ἀποδιδόντες ἰδίᾳ καὶ δημοσίᾳ, εὐχόμεθα καὶ παρακαλοῦμεν χάριν τῆς ἐθνικῆς τιμῆς καὶ προόδου, ἵνα καὶ πάμπολλοι ἄλλοι ἀπὸ πάσης τάξεως, εἰς τὴν κοινὴν συμπάντων τῶν ἀδελφῶν εὐκλειαν ἀφορώσης, τούτων τῶν ἀριζήλων δωρητῶν καὶ τῶν πρὸ αὐτῶν ζηλώσαντες τὴν ἀγαθοεργὸν καὶ ἐθνοσώτειραν φιλογένειαν, πλουτίσωσι κατὰ μικρὸν τὰς τε προσόδους τῆς Σχολῆς καὶ τὴν οὐκ ἀνάλογον τῇ μεγάλῃ καὶ πολυχρῶσῃ Βυζαντινῇ Κοινότητι ταύτῃ βιβλιοθήκην, εἰς δόξαν ἑαυτῶν καὶ τῆς πόλεως καὶ τοῦ Γένους καὶ τῆς θρησκείας, ἧς σεμνύνονται θαλερὰ βλαστήματα. Ἡ δὲ μεγάλη Σχολὴ θαυμάζουσα καὶ τιμῶσα τὰ μεγάλα δωρήματα, εὐγνωμόως στέργει καὶ τὰ πάνυ μικρὰ καὶ ὀλίγα, οὐκ εἰς τὸ ποσόν, ἀλλ' εἰς τὴν προαίρεσιν ἀποβλέπουσα καὶ εἰς τὸ ἐκ πολλῶν μικρῶν τάχιστα συγκεφαλαιοῦμενον μέγα ἐκεῖνο Ἡσιόδειον κεφάλαιον :

Εἰ γάρ κεν καὶ μικρὴν ἐπὶ μικρῷ καταθεῖο
Καὶ θαμὰ τοῦθ' ἔρδοις, τάχα κεν μέγα καὶ τὸ γένοιτο.

α) Ἐρωτήσαντες ἐπληροφόρηθημεν, ὅτι διὰ τοῦτο οὐκ ἐδόθη τῇ Α. Θ. Παναγιότητι τὸ περὶ τῆς προσφορᾶς ταύτης συνταχθὲν ἔγγραφο, διότι τῶν ἐν Διπλοκιονίῳ προκρίτων τινές, λαλήσαντες προφορικῶς περὶ τούτου μετὰ τῆς Α. Παναγιότητος, ἐνόησαν, ὅτι ὁ ὅρος τοῦ μετατεθῆναι τὴν Μεγάλην Σχολὴν ἐκεῖσέ ἐστιν ἀπαράδεκτος. Τίσι καὶ τίνος ἕνεκα τὸ ἀπαράδεκτον, ἄλλοι ἐξετάζεωσαν. Εἰ δὲ ἀπαράδεκτον τὸ Διπλοκίονιον, χρησιμοποιεῖσθαι τὸ ἐν Ξηροκρήνῃ εὐρυχωρότατον

Ἰδοὺ ἐν κεφαλαίῳ, ᾧ τρισέβαστος ὀμήγηρις, ἰδοὺ ἡ καθ' ἅπαν τὰ διὰ τῆς θείας χάριτος αἰσιῶς διανυθὲν σχολικὸν δεκάμηνον ἔτος ἐσωτερικῆ πορεία καὶ κατάστασις τοῦ πρώτου καὶ μεγάλου τούτου ἐθνικοῦ διδασκτηρίου. Ὀλίγα μὲν πάντως καὶ πενιχρὰ τὰ πεπραγμένα καὶ δεδιδασμένα· πολλὰ δὲ καὶ πολὺ τελειότερα, ὅσα ἐν τῷ μέλλοντι μετὰ πίστεως προσδοκῶμεν παρὰ τοῦ πατρὸς τῶν φώτων, ἀξίως τῆς ἡμετέρας ἀρχαιότητος καὶ τῆς ἐνεστῶσης πάντων τῶν λαῶν προόδου· ἀξίως τῆς μεγάλης καὶ ἀμφιλαφοῦς Ἐκκλησιαστικῆς προνοίας καὶ προστασίας· ἀξίως καὶ τῶν φιλανθρώπων καὶ φιλολαῶν αἰσθημάτων τῆς Α. Α. Μεγαλειότητος τοῦ μεγαθύμου Σουλτάνου καὶ τῶν ἐνδόξων καὶ εὐμούσων αὐτοῦ ὑπουργῶν, οἵτινες πρώτην καὶ μεγίστην δόξαν ἑαυτῶν λογιζονται τοῦ ὑπάρχου τὸν φωτισμὸν καὶ τὴν δόξαν.

Ἐλεγον (τῇ κ'. ἰουνίου α. ω. ξ. ε').

— 0 —

Τοῦ Καθηγητικοῦ τῆς Μεγάλῃς Σχολῆς Συλλόγου ἐγκρίναντας τὴν ἀναβολὴν τῆς διὰ τοῦ προγράμματος τῶν ἐξετάσεων ἀγγελθείσης τελετῆς τῆς εἰκοσιπενταετηρίδος ἑνὸς τῶν καθηγητῶν τῆς Σχολῆς, κατὰ τὴν ἡμέραν τῆς τῶν Διπλωμάτων ἐπιδόσεως (27 ἰουνίου) ὁ Σχολάρχης ἐδήλωσε πρὸς τοὺς παρόντας τὸ αἶτιον τῆς ἀναβολῆς, ὡς ἀκολούθως.

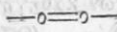
Σεβαστῇ Ὁμήγηρις,

Διὰ τοῦ προγράμματος τῶν ἐξετάσεων ἀνηγγέλθη, ὅτι σήμερον τελεῖται καὶ ἡ εἰκοσιπενταετηρίς ἑνὸς τῶν ἐλλογίμων καθηγητῶν τῆς Σχολῆς. Ὁ καθηγητὴς οὗτός ἐστιν ὁ κ. Ἰωάννης Φιλαλήθης. Ὁμογενὴς ἐν ὁμογενεῖσι τεσσαράκοντα ἤδη ἔτη διδάσκων, ἀπὸ δὲ τοῦ 1840 ἔτους διορισθεὶς ἐν τῇ Μεγάλῃ ταύτῃ τοῦ Γένους Σχολῆ, περαίνει σήμερον σὺν Θεῷ καὶ τῆς ἐνταῦθα πολυκάρπου καθηγεσίας αὐτοῦ τὸν εἰκοσιπενταετὴ κύκλον, ὃν πάντα τὰ σφρα καὶ εὐνομούμενα ἔθνη ἀκαδημαϊκῶς ἐσπράττει, δεικνύοντα ὅτι τοῦ διδάσκειν τὸ ἔργον, καταγιγνόμενον περὶ τὴν διάπλασιν τοῦ ἔσω ἀνθρώπου, οὐκ ἔστιν ἐν τῶν κοινῶν καὶ συνήθων ἐπιτηδευμάτων τοῦ βίου.

ἡγήσων. Ἄλλ' ὁμοίως καλὴ καὶ ἡ Χάλκη, ἵνα πλησίον ἀλλήλων αἱ δύο τοῦ ἐσομένου Πανεπιστημίου Σχολαὶ ἐλάττωσι δαπάνη καὶ μείζονι καρποφορίᾳ καταρτισθῶσιν.

Ἐπειδὴ ὁμως ὑπ' ἐνίων παρατηρήθη, ὅτι κατὰ τὸ 1846 καὶ τὸ 1851 ἔτος ὁ ρηθεὶς καθηγητὴς, ὡπὼς δὴποτε εἰς τὴν ἀνάγκην περιελθὼν τοῦ ἀποχωρῆσαι τῆς Σχολῆς, ὑστερεῖ τῆς ἐνταῦθα εἰκοσιπενταετηδίας κατὰ δύο σχεδὸν ἔτη, διὰ τοῦτο ἡ Σχολὴ (ἦτοι τὸ σῶμα τῶν καθηγητῶν), καὶ τοὶ καλῶς εἰδύια, ὅτι οὐχ ἡ τῆς Σχολῆς ταυτότης, ἀλλ' ἡ τῆς διδασκαλίας συνέχεια ἐν ἐνὶ καὶ τῷ αὐτῷ ἔθνει καὶ Κράτει κυρίως ἀπαρτίζει τὴν εἰκοσιπενταετηρίδα καὶ πεντηκονταετηρίδα, οὐδὲν ἦττον μετὰ πάσης προθυμίας συγκαταβαίνουσα καὶ εἰς ταύτην τὴν αὐστηροτέραν παρατήρησιν μόνον χάριν τῶν παρατηρησάντων, τῇ γνώμῃ τοῦ Σχολάρχου καὶ τῷ ὁμοφώνῳ δόγματι τῶν συγκαθηγητῶν ἀναβάλλει ἐπὶ διετίαν τὴν ἀκαδημαϊκὴν ταύτην ἐορτὴν μετὰ τῆς εὐχῆς καὶ προσδοκίας, ὅτι ὁ Θεὸς τῶν φῶτων καὶ τότε καὶ πάντοτε ἐπιδαφιλύσει τῇ Σχολῇ καὶ τῷ ἔθνει καθηγητὰς ἀξίους στεφάνων καὶ ἀκαδημαϊκῶν ἐορτῶν καὶ τίτλων εἰς δόξαν τοῦ τε Γένους καὶ τῆς μεγαλοπόλεως καὶ τοῦ ἀρχαίου καὶ μεγαλυνόμεν- ούτου ἔθνικοῦ σεμνώματος, ἐν οἷς καθηγοῦνται καὶ ὧν ἕνεκα Κλῆρος καὶ λαὸς σεμνυόμεθα (α).

Μεταβῶμεν νῦν εἰς τὴν τῶν Διπλωμάτων ἐπίδοσιν.

Μετὰ δὲ τὴν ἐκτέλεσιν πάντων τῶν κατὰ τὴν ἀπονομὴν τῶν Διπλωμάτων νενομισμένων, ἀναστὰς ὁ Σχολάρχης, προσεφώνησε τάδε πρὸς τοὺς παρισταμένους πεντεκαίδεκα τελειοφοίτους.

Προσφιλεῖς Ὀμιληταὶ τελειόφοιτοι,

Εὐλογητὸς ὁ Θεὸς τῆς σοφίας καὶ συνέσεως, ὁ χορηγῶν ἡμῖν πλοῦσι τὰ ἐλέη αὐτοῦ. Τὸ στάδιον τῶν πνευματικῶν ἀγωνισμάτων τῆς πενταετοῦς ὑμῶν ἐνταῦθα φοιτήσεως σήμερον ἔχει πέρας· καὶ ἰδοὺ ἔμπροσθεν ὑμῶν ἡ οὐρα τοῦ μεγάλου βιωτικοῦ σταδίου ἀνοίγεται. Πρὸ τοῦ καταβῆναι στήτε καὶ ἀκούσατε ἀπὸ τοῦ στόματός μου, στόματος πατρικοῦ καὶ φιλικοῦ, τί μέλλει ἀπαντήσιν ὑμῖν ἐκεῖ· καὶ γὰρ ἐγὼ πρὸ ἡμῶν καταβέβηκα.

α) Ὁμοίως ἐνεκρίθη, ἵνα πᾶς ὁ τὴν εἰκοσιπενταετηρίδα ἢ πεντηκονταετηρίδα τελῶσα καθηγητὴς παρουσιάξῃ ἀξιολογὸν τινα πραγματεῖαν οἷας δὴποτε ὕλης. Τῷ δὲ κ. Ἰωάννῃ Φιλαλήθει ἀνετέθη ἡ ἐκ τῶν ἐνόντων σύνταξις τῆς ἱστορίας τῆς Πατριαρχικῆς καὶ ἔθνικῆς ταύτης Σχολῆς.

Οὐρανογενῆς μὲν ἡ σοφία, καθὰ καὶ πᾶν δῶρημα τέλειον· οὐδεὶς δὲ τῆς σοφίας κληροῦται τὸν στέφανον, ἐὰν μὴ νομίμως ἀθλήσῃ τὴν τῆς μαθητείας ἀθλήσιν. Τὰ Διπλώματα ταῦτα, οἷς διορεῖται ὑμᾶς σήμερον ἡ Σχολὴ δι' ἐμοῦ, τῆς ἀγιωτάτης Ἐκκλησίας ὄρωσης καὶ εὐλογούσης, ἀμφοτέρων φερέγγυα τοῦ τε καλοῦ ἀγῶνος καὶ τῆς ἐν Χριστῷ παιδεί- σεως, διπλοῦν ὑμῖν ἐπιτίθησι καὶ τὸν στέφανον, τὸν τῆς ἐφοικτῆς ἐνθάδε ἐπιστήμης καὶ τὸν τῆς ἠθικῆς διακοσμήσεως, δι' ὧν καὶ πολίταις αὐτεξουσίαις καὶ τῆς ἐγκυκλίου παιδείσεως διδασκάλοις ἀναγορευομένοις ἐξεστὶν ὑμῖν τούντευθεν μὴ μόνον εἰς τὰ ὑψηλότερα τῆς τελεωτέρας καὶ ἀκαδημαϊκῆς ἐπιστήμης ἐπιτελεσθῆναι μυστήρια· ἀλλὰ δὴ καὶ διδάσκειν ἀκωλύτως δικαιοσύνην καὶ εὐσέβειαν μετὰ τῶν γραμμάτων καὶ τῶν ἄλ- λων μαθημάτων πρὸς κοινωνικὴν ὑμῶν τε καὶ τῶν ἀδελφῶν εὐημερίαν καὶ κατάρτισιν.

Τὰ δ' ἄλλα, οὐδεὶς με συνέχει φόβος, ὃ στεφανῶται καλλίνοι, μὴ τὸ διδόμενον Δίπλωμα φυσιοῦσθαι ἐν ὑμῖν, ὡς σύμβολον γνώσεως. Εὐ γὰρ ἴσατε, ὅτι τὸ μὲν ὑπὸ τῆς γνώσεως φυσιοῦσθαι ἀφρόνων ἐστὶ· γίγνεται δὲ παρὰ Θεῷ καὶ ἀνθρώποις ζῆλωτος καὶ ἀξιομισθοῦ οὐχ ὁ λαβῶν, ἀλλ' ὁ αὐξήσας τὸ ἄλαντον· ὁ δὲ βραχύβιος καὶ βραχύφρων ἄνθρωπος, ὅταν δοκῇ λήγειν, τότε ἀρχεται· οὔτε τελειούμενος πεπαύσεται πρῆτερον, πρὶν ἂν χρόνῳ καὶ ἐπιμελείᾳ καὶ τῇ θείᾳ χάριτι καταστῇ ἀληθινὴ εἰκὼν τοῦ Πλάστου ἐν σοφίᾳ καὶ ἀγαθότητι, ἀφ' ὧν ἐξουσία καὶ δύναμις βεβαία ἐξανατέλλει.

Εἰ μὲν οὖν, τῆς Σχολῆς ἐξελθόντες, τὴν τῆς ἐπιστήμης μακρὰν ὁδὸν ἐλοισθε, ὡς τῶν Μουσῶν θεραπευταὶ δοκιμώτατοι, πάντως μεμνήσεσθε ὅτι, κἂν ὀλιγότροφος καὶ ὀλιγομέταλλος, κἂν τὸ κατ' ἀρχὰς τραχεῖα καὶ ἀνάντης καὶ δύσβατος καὶ μονονουχὶ πικρὰ, ἀλλὰ πρωτοτέρω ἀνθρακὰ καθεστῆκε καὶ λεία καὶ μαλακὴ καὶ ὑπὸ τὸν γαλλικὸν οὐρανὸν ἠθικῆς τε καὶ νοερᾶς εὐδαιμονίας θεοτείχιστος. Μόνας δὲ πολεμίας ἔλαχεν ἀβλι- χράς τὴν ψευδοπαιδείαν καὶ τὴν ὑλόφρονα ματαιότητα· ἀλλὰ θαρσεῖτε· καὶ γὰρ κακία τῆς ὄντως σοφίας οὐ ποτε κατισχύσειεν.

Εἰ δὲ βίον ἔμπορον καὶ βιομήχανον μεταπορεύσεσθε, τὰ μὲν ἐξ ῥόδα καὶ ἱα, τὴν δόξαν, τὸν πλοῦτον, τὰς ἡδονὰς, τάχα που διαφιλέστερα καὶ λαμπρότερα θερίσετε· σὺν αὐτοῖς μὲν τοῖς καὶ Σιρηνῶν οἰκοφθάρᾳ μέλη, καὶ παντοδαπῶν Κικῶν ὀλοᾷ μελιγμάτα, καὶ ψυχοβόρους φροντίδας, καὶ

μελεδῶνας ἀκανθονώτους. Σκορπίοι δὲ καὶ ὄφεις δυσφύλακτοί τε καὶ δακτύμοι ὑφέρπουσιν ἐκεῖ καὶ ὧδε καὶ ἀπανταχοῦ. Ἀλλὰ μηδὲν θροηθῆτε τῆς γὰρ καρτερᾶς καὶ σοφῆς ἀθλήσεως λαμπροὶ γίνονται καὶ οἱ στέφανοι.

Ἐπεὶ δὲ ἔργον μὲν οὐδὲν ὀνειδος, ἀεργίη δὲ τόνειδος· καὶ καθάπερ ἄνθρωπος τὸ καθ' ἑαυτὸν, οὕτω καὶ οἶκος καὶ πολιτεία οὔτε μόνον ὑλικὰ ἐστὶ καὶ σωματικὰ, οὔτε μόνον ἠθικὰ καὶ πνευματικὰ· ἐφ' ὁποτέραν ὑμᾶς τῶν βιωτικῶν ὁδῶν ἡ καρδία ὑμῶν καὶ ἡ ἄνω Πρόνοια προσκαλέσαιοτο, εἰκὸς ἀναφαίνεσθαι τοῖς ἔργοις μὴ σκαιούς τινας καὶ μονομερεῖς, ἀλλ' ἀμφοτεροδεξίους· οὕτω δὲ, ὥστε αἰεὶ τὸ ἔλαττον ὑποτάττειν τῷ κρείττονι, τῷ λόγῳ, τῇ ψυχῇ, τῷ Θεῷ. Τῶν δ' ἐφ' ἡμέραν προσδοκίμων ἀγῶνων καὶ πειρασμῶν περιγίγνεται μὲν, ὅτι τάχος, ἡ πάντων κρατούσα χάρις Χριστοῦ τοῦ Θεοῦ, οὐ χωρὶς οὐδὲν ποιῆσαι δυνάμεθα· ἀποσοβεῖ δὲ ἡ σικκρύνει ἡ παρ' ἐκάστου καρτερία καὶ φρόνησις. Καὶ γὰρ ἄνευ πίστεως, καρτερίας καὶ φρονήσεως ἀμήχανον ἐπὶ γῆς εὐδαιμονῆσαι ἢ μεγαλυθῆναι ἢ σωθῆναι τὸν ἄνθρωπον.

Εὐδαιμονία δὲ καὶ μεγαλειότης καὶ σωτηρία οὐκ ἄλλοθεν κατάδηλα καὶ βέβαια γίνονται· ἢ ἐκ τοῦ γεραίρειν μὲν εὐσταθῶς καὶ ἐγκαρδίως ἕως θανάτου τὰ πατροπαράδοτα πανταχοῦ καὶ πάντοτε, ἐνθα τὸ νεωτερίσαι ἀντίθεον ἢ ἐπιζήμιον φαίνεται· πράττειν δὲ καὶ λέγειν καὶ διανοεῖσθαι εὐγνωμόνως καὶ σὺν υἱικῇ τῇ διαθέσει πᾶσι τοῖς εὐεργέταις τὸ ὀφειλόμενον.

Τοιγαροῦν, ὦ ἄνδρες φίλοι καὶ ἐρίτιμοι, οὓς ἡ σοφία ἐστεφάνωσεν, ἐν παντὶ καὶ πάντοτε μετὰ ὀλοφύχου τῆς εὐγνωμοσύνης ἀγαπήσετε μὲν πάντως δῆτα ὑπὲρ πάντα τὸν Θεὸν τῶν πατέρων ἡμῶν, ὡς τῶν ἀγαθῶν ἀπάντων, παρελθόντων καὶ παρόντων καὶ μελλόντων, πρῦτανιν. Ἀγαπήσετε δὲ υἱικῶς καὶ εὐγνωμόνως τοῦ Θεοῦ τὴν Ἐκκλησίαν, οἷα σωστικὴν κιβωτὸν καὶ φυσίζωον καρδίαν τοῦ ἔθνους· οἷα μητέρα θεοδώρητον, παρ' ἧς τὸ τῆς εὐσεβείας ποτισθέντες ζεῖδωρον γάλα ἐσμὲν ὃ ἐσμὲν πνευματικῶς καὶ κοινωνικῶς. Ἰσχυρῶς δὲ καὶ νουνεχόντως, εὐ οἶδ' ὅτι, ἀγαπήσετε καὶ ἅπαν τὸ ἡμέτερον εὐάνδρον Γένος, ὃ πρόπαλαι διδάξαν πάντα τὰ ἔθνη τὴν ἀνθρώπινην καὶ τὴν θείαν ἀλήθειαν διὰ τῆς φωνῆς τῶν Πλατῶνων καὶ τῶν Βασιλείων, ἐκάμφθη νῦν ὀφὲ ὑπὸ τὸ βάρος τῶν αἰῶνων καὶ ὑπὸ τὸ ἄλγος τῶν τραυμάτων· καὶ διὰ τοῦτο βακτηρίας δεῖται καὶ ἐρείσματος, καθάπερ πολὺς καὶ συνετὸς πρεσβύτες, πολλὰ καὶ ἀρχαῖα καὶ σοφὰ εἰδώς,

ἕως ἀνηθίση. Ταῦτα δ' ἀγαπῶντες ἔργῳ καὶ ἀληθείᾳ, ὡς πατρώζοντες υἱοὶ, πῶς ἂν ταύτης τῆς πνευματικῆς ὑμῶν τροφῆς ἐπιλάβοιθε, τῆς ἐκθρεψάσης τὴν νεανικὴν ἀγνότητα τῶν καρδιῶν ὑμῶν, τὴν Σχολὴν λέγω ταύτην, ἀφ' ἧς, ὡς παλαιτάτου καὶ ἀκτινοβόλου τῆς Ἀνατολῆς πυρσοῦ, τὸ πρῶτον καὶ ὑγιεινότερον νοερὸν φέγγος ἐλάβετε; Ἀγαπάτε τὴν Σχολὴν, ὡς τὸν ἐγκέφαλον τοῦ ἔθνους.

Εἰ δὲ ποτε ἐνθυμηθῆίητε, ὦ φίλοι μαθηταὶ (ἵνα τὸ ὕστατον ὑμᾶς προσφθεγξῶμαι τούτῳ τῷ γλυκεῖ ὀνόματι), εἰ δ' ἐνθυμηθῆίητέ ποτε μετὰ στοργῆς καὶ φίλτρου τοὺς χρηστούς καὶ προστάτους διδασκάλους καὶ καθηγητάς ὑμῶν, ὡς τῆς ὑμετέρας ἀναπλάσεως πατέρας καὶ τελειωτάς, ἀξιώσατε καμὲ μὴ τῆς πρώτης, μὴ τῆς δευτέρας, ἀλλὰ τῆς τελευταίας μνήμης ὑμῶν μὴ διὰ τοὺς οὐδενωσώρους μόχθους, οὓς ὑπὲρ ὑμῶν ἐν ἐπταμηνῷ ἐμόχθησα· ἀλλ' ὡς συμμαθητὴν καὶ ἀδελφὸν πρεσβύτερον, ἀγαπήσαντα τὴν ἐν ὑμῖν φιλοτιμίαν καὶ χρηστότητα σφόδρα σφόδρα, καὶ διὰ τοῦτο πᾶσιν ὑμῖν τοῖς εἰς δεῦρο μαθηταῖς ἐμοῖς κληθεῖσιν ὀλοφύχως ἐπευχόμενον τὴν γίλλαν τοῦ Θεοῦ καὶ πᾶν σωτήριον.

Ἀναγορεύω ὑμᾶς ἐν ὀνόματι τῆς Σχολῆς Διδασκάλους τῆς Ἐγκυκλίου Παιδεύσεως. Δεῦτε οὖν καὶ λάβετε μετὰ χαρᾶς τὰ ἐπὶ τούτῳ Πτυχία, ἑστεφανωμένα τοῖς ἄνθεσι τῆς οὐρανοῦ σοφίας καὶ ταῖς μητρικαῖς καὶ καρποτόκοις εὐλογίαις τῆς τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας, ἣν ἐκπροσωποῦσι καὶ λαμπρύνουσι Πατριάρχης καὶ Σύνοδος ἀγιώτατοι καὶ φιλομουσότατοι.

Ἐλεγον.

Μετὰ δὲ τὴν ὑπὸ τῆς Α. Θ. Παναγιότητος ἐπευλογίαν καὶ τὴν διὰ χειρὸς Αὐτῆς ἐπίδοσιν τῶν Διπλωμάτων, δύο τῶν τελειοδιδάκτων παρελθόντες ἀπήγγειλαν εὐχαριστηρίου, ὃ μὲν προσλαλίαν, ὃ δὲ ὠδὴν.

ΕΠΙΜΕΤΡΟΝ

Πόρου δειξίς.

Μεσοῦντος μὲν Ἰουλίου τ. ε. ἡ τῆς Μεγ. τοῦ Γένους Σχολῆς Σχολάρχῳ, λαβοῦσα τὸ ἐνθόσιμον ἀπὸ τῆς προσφορῆς τοῦ ἐν Πικρισίαις χρηστοῦ ὁμογενοῦς κ. Μ. Βρετοῦ, καὶ εὐχαριστοῦσα αὐτῷ ἐν ὀνόματι τῆς Σχολῆς διὰ τῆς Πυζαντιδος (ἀριθμ. 892) καὶ τοῦ Ἀνατολ. Ἀστέρος (ἀριθμ. 279) ἐπισυνῆψε καὶ τὰ ἑξῆς: «... Εἶθε τὸ ἀρίστον παραδειγμα τοῦ κ. Βρετοῦ μιμηθῶσι καὶ ἄλλοι εὐπορώτεροι ὁμογενεῖς καὶ διαθρέψωσιν οὐχὶ τὴν τῶν μαθητῶν φιλοτιμίαν, ἣτις ἐξαιρέσει ὀλιγίστων ἐστὶ φυσικὴ καὶ ἀκέντητος, ἀλλὰ τὴν ὅλως ἀπορον ἐθνικὴν ταύτην Σχολὴν, ἥς ἡ ἀνέχεια καὶ σαθρότης καὶ ἐστενοχωρημένη δυσχωρία ἐμφαίνουσιν, ὅτι ἡ ἐν Τουρκία Γραικικὴ ὀλομέλεια ἢ λίαν ὑλοφρονεῖ, ἢ ἐκκληπτεᾶ ἐν παραμονῇ πτωχεύσεως, ἐὰν πρέπη νὰ κρίνωμεν τὸ ἔθνος ἐκ τῆς καταστάσεως τοῦ ἐθνικοῦ καὶ ἀνωτάτου Παιδευτηρίου, ἐξ οὗ πρόπαλαι ἀρούμεθα τὸ παρελθὸν καὶ τὸ μέλλον, τὴν πίστιν καὶ τὴν ἔλπίδα. Βεβαίως οὐδεὶς ἡμᾶς ἐρωτᾷ, ἂν ἡ γεμῶν ἀθθαίρετος ἐλῆστευσεν ἡμῶν τὸν πατρῶον κλῆρον ἐν μέσῃ μεσημβρία τοῦ πολιτισμοῦ· ἢ ἂν οἱ ὁμόδοξοι καὶ Ἑλληνοδιδασκτοὶ Βουλγαροὶ ἀρνῶνται τὸν ἀδελφικὸν αὐτῶν ἔρανον· ἀλλὰ πάντες κρίνουσι τὴν τῶν λαῶν κοινωνικὴν καὶ πνευματικὴν κατάστασιν ἀπὸ τῆς καταστάσεως τῶν κοινῶν καταστημάτων, τὰ ὅποια διὰ τοῦτο πρέπει νὰ ὦσι τῆς ἐθνικῆς δόξης καὶ φιλοτιμίας ἄξια, ἐὰν δὲν θέλωμεν νὰ διαγραφῇ τὸ παρελθὸν καὶ τὸ μέλλον ἡμῶν ἐκ τῆς βίβλου τῶν ἐθνῶν.

«Ὀλίγοι ἴσως συλλογίζονται, ὅτι ὁ ἰδιωτικὸς πλοῦτος ἀνευ τοῦ δημοσίου ποιεῖ ἄτομα ὀγκῶδη, οὐχὶ δὲ καὶ ἔθνη μεγάλα. Ἀλλὰ καὶ ὁ ἰδιωτικὸς πλοῦτος εὐκόλως μεταβάλλεται εἰς δημόσιον δῖχα βλάβης τοῦ ἀτόμου διὰ τοῦ παντοδυναμοῦ συνεταιρισμοῦ, δι' οὗ καὶ μόνου ἐν ὅλῃ τῇ Εὐρώπῃ δυνατὰ καὶ πρόχειρα ἐγένοντο τὰ ἀδύνατα. Τινὲς φρονοῦσιν, ὅτι τὸ παντοκρατορικὸν πνεῦμα τοῦ συνεταιρισμοῦ εὐδοκίμει μόνον ἐν κοινωνίαις, ὅπου πλεῖστοι οἱ πλούσιοι· καὶ ὅμως δὲν δύνανται ν' ἀρνηθῶσιν, ὅτι ὅσῳ μείζων καὶ συχνότερα ἡ ἀδυναμία, τοσούτῳ προφανεστέρα καὶ κατεπεύγουσα ἢ τῆς συγκεντρώσεως καὶ ἀδελφοποιήσεως ἀνάγκη, ὅπως

ἐκ τῶν πολλῶν λιτῶν καὶ ἀνεπαρκῶν δυνάμεων προκύψῃ μία κοινὴ ἐνεργός, μικρὰ μὲν τὸ πρῶτον, βαθμηδὸν δὲ ἰσχυρὰ καὶ μεγάλη, κατὰ τὸ Ἡσιόδειον ἀξίωμα:

Εἰ γὰρ κεν καὶ σμικρὸν ἐπὶ σμικρῷ καταθεῖο.

Καὶ θαμὰ τοῦθ' ἔρδοις, τάχα κεν μέγα καὶ τὸ γένοιτο.

Ὡστε τὸ μόνον πρόχειρον καὶ σωτήριον μέτρον φαίνεται μοι ἡ σύστασις Ἐκπαιδευτικῆς Ἀδελφότητος... Τοιοῦτος Σύλλογος Φιλεκπαιδευτικός, δι' εἰδικοῦ κανονισμοῦ ὀρίσας τὸν σκοπὸν, τοὺς πόρους καὶ τὰς ἐργασίας αὐτοῦ, θέλει δυνηθῆ ἐν διαστήματι ἐνός ἢ δύο ἐτῶν νὰ διατηρῇ οὐχὶ Γυμνάσιον ἢ Λύκειον, ἀλλὰ πλῆρες Πανεπιστημείον.

Ἐὰν λοιπὸν ἡ Α. φιλόθεος καὶ δημοφιλὴς Παναγιότης, ὡς κεφαλὴ καὶ ψυχὴ καὶ κέντρον, λάβῃ τὴν ἀνήκουσαν Αὐτῇ πρωτοβουλίαν διὰ γενικῆς συνελεύσεως, ἔστω βεβαία, ὅτι μικροὶ καὶ μεγάλοι, πεπαιδευμένοι καὶ ἀπαιδευτοὶ, κληρικοὶ καὶ λαϊκοὶ, ὡς εἷς ἀνὴρ, οἱ πάντες θέλουσιν ὑποστηρίξῃ Αὐτὴν ὀλοψύχως, ἐναμίλλως καὶ ἀνυπερθέτως. Πρὸς ἐν Αὐτῆς λελογισμένον καὶ εὐσταθὲς καὶ ἀξιωματικὸν θέλω ἀμφιβάλλω ἂν εὐρεθῇ τις τόσον σκαιὸς καὶ ἡλίθιος, ὥστε ν' ἀντιτάξῃ: *Θέλε μόνος· διότι παρ' ἐμοὶ κοινωρία καὶ ἔθνος ἐστὶ μόνος ὁ οἶκός μου καὶ οἱ οἰκογενεῖς μου κτ.λ.*»

Τοῦ δὲ Σεπτεμβρίου μεσοῦντος, ἐπειδὴ ἡ Α. Θ. Παναγιότης νῦδὸκῆσεν αἰτῆσαι παρὰ τοῦ Σχολάρχου διασάφισιν περὶ τῆς ἐν τῷ προηγουμένῳ ἄρθρῳ δηλουμένης Ἐκπαιδευτικῆς Ἀδελφότητος, ὁ Σχολάρχης, συσκεψάμενος μετὰ τῶν συγκαθηγητῶν, ὑπέβαλεν ἐγγράφως τῇ Α. Παναγιότητι τοὺς ἑξῆς θεμελιώδεις ὅρους.

Θεμελιώδεις ὅροι Κεντρικῆς Ἐκπαιδευτικῆς Ἀδελφότητος.

» Οὗ γὰρ εἰσι δύο ἢ τρεῖς συνηγμένοι εἰς τὸ ἐμὸν ὄνομα, ἐκεῖ εἰμι ἐν μέσῳ αὐτῶν. Ματθ. ιθ', 20.

α'. Ἐν τῷ ὀνόματι καὶ εἰς δόξαν τοῦ Κυρίου συνιστᾶται Κεντρικὴ Ἐκπαιδευτικὴ Ἀδελφότης, σκοπὸν ἔχουσα τὴν τῶν ὁμοθησῶν ἀσφαλεστέραν ἐκπαίδευσιν.

β'. Τὰ Μέλη τῆς Ἀδελφότητος ταύτης, εἰς τρεῖς τάξεις διακρινόμενα, καταβάλλουσιν ἐτησίως προπληρωτέας ἀνὰ μίαν, δύο καὶ τρεῖς ὀθωμανικὰς λίρας.

γ'. Πᾶς ὁ ἐτησίως ἐπὶ 12 ἔτη προσφέρων δέκα λίρας, ἢ ἐν πέντε ἔτεσι

τριακοσίας, ἔστι καὶ λέγεται *Εὐεργέτης* τῆς Ἀδελφότητος, ὁ δὲ ἄνω τῶν τριακοσίων προσενηκῶν, *Προστάτης* αὐτῆς.

δ'. Ἐκ δὲ τῶν πόρων τούτων ἡ Ἐκπαιδευτικὴ Ἀδελφότης

1) Πρώτιστα μὲν καὶ κυρίως συντηρεῖ καὶ προάγει μέχρι καταρτίσεως Πανεπιστημιακῆς φιλοσοφικῆς Σχολῆς τὴν ἐν Κωνσταντινουπόλει Μεγάλῃν τοῦ Γένους Σχολῆν.

2) Ἰκανῶς δὲ αὐξηθέντων τῶν πόρων αὐτῆς, συνιστᾷ ἔπειτα καὶ διατηρεῖ ἔθνικὸν κοινὸν Παρθεναγωγεῖον.

3) Ἀπὸ μείζονος πορισμοῦ συγκροτεῖ βαθμηδὸν δημοσίαν βιβλιοθήκην.

4) Ἀπὸ ἔτι μείζονος διατηρεῖ ὑποτρόφους, οὓς ἂν συστήσωσιν ἡ Θεολογικὴ Σχολὴ καὶ ἡ Μεγ. τοῦ Γένους, καὶ χρηγεῖ τὴν δικαίαν σύνταξιν τοῖς γεγηρακόσι τῶν διδασκάλων.

ε'. Τὸ δέκατον τοῦ ἐνιαυσίου τῆς Ἀδελφότητος πορισμοῦ, τακτικοῦ τε καὶ ἐκτάκτου, ταμιεύεται εἰς ἀποθεματικὸν κεφάλαιον, κατατιθέμενον παρὰ τραπεζίταις.

ς'. Τὰς τῆς Ἀδελφότητος ἐνιαυσίους ἀρχὰς ἀπαρτίζουσιν εἰς Πρόεδρος, εἰς Ἀντιπρόεδρος, δύο Γραμματεῖς (γενικὸς καὶ εἰδικὸς), δύο ἀλληλέγγυοι Ταμίαι καὶ ἑννέα Συμπάρεδροι ἢ Σύμβουλοι, οἱ πάντες ἰσόψφοι, Ἐφορία τῆς Ἀδελφότητος καλούμενοι. Οἱ Ταμίαι λαμβάνονται ἀπὸ τῆς τάξεως τῶν τραπεζιτῶν καὶ μεγαλεμπόρων πάντοτε.

ζ'. Τὴν τῆς Ἀδελφότητος ἐνιαύσιον αὐτὴν Ἐφορίαν τὸ μὲν πρῶτον ἐκλέγει καὶ διορίζει ἡ Α. Θ. Παναγιότης ἐφεξῆς δὲ τὰ ἐν Κωνσταντιπόλει διαμένοντα Μέλη, κατ' ἀπόλυτον μυστικὴν πλειοψηφίαν ἐν ἐκτάκτω συνεδριάσει, γινομένη τῇ κυριακῇ τῆς Ὁρθοδοξίας. Δῆλον δὲ, ὅτι ὁ εὐδοκίμως ὑπηρετήσας ἐστὶν ἐκλέξιμος πάλιν καὶ πολλάκις.

η'. Ἡ Ἐφορία, τακτικῶς συνεργομένη ἀπαξ ἢ δις τοῦ μηνός, καὶ διεξάγουσα πάντα τὰ τὴν Ἀδελφότητα γενικῶς καὶ μερικῶς ἀφορῶντα, δίδωσι λόγον τῶν πεπραγμένων τῇ ἡμέρᾳ τῶν ἀρχαιρσιῶν, παρουσίᾳ τῆς τε Α. Θ. Παναγιότητος καὶ τοῦ σεβ. Δ. Μ. Συμβουλίου καὶ τῶν τῆς Ἀδελφότητος Εὐεργετῶν τε καὶ Προστατῶν, ὡς ἐλεγκτῶν.

θ'. Ἄμα τῶν ἀρχαιρσιῶν γενομένων, δημοσιεύονται διὰ τοῦ τύπου τὰ

πρακτικὰ τῆς Ἀδελφότητος καὶ τὰ ὀνόματα τῶν Προστατῶν καὶ Εὐεργετῶν αὐτῆς.

ι'. Ἡ Ἐφορία, συμφώνως τῇ ἀρχικῇ τῆς Ἀδελφότητος προθέσει, ἣτις ἐστὶν ἡ ἀσφαλεστέρα τῶν ὁμογενῶν καὶ ὁμοθρήσκων ἐκπαίδευσις, φροντίζει δι' εἰδικῆς ἐπιτροπῆς περὶ ἰκανότητος τῶν διδασκάλων, περὶ συνδέσμου τῶν ἐν Κωνσταντινουπόλει ἐνοριακῶν σχολείων μετὰ τῆς τοῦ Γένους Σχολῆς, καὶ περὶ ὁμοιομόρφου διδασκαλίας.

ια'. Πᾶσα τῆς Ἐφορίας ἀπόφασις, μὴ γινομένη τῇ ἐγκρίσει τῶν τεσσάρων πέμπτων τοῦ ἀριθμοῦ τῶν Ἐφόρων καὶ τῇ τοῦ Προέδρου εἰδήσει, καὶ πᾶν ἐπίσημον τῆς Ἀδελφότητος ἔγγραφον, μὴ φέρον τὰς ὑπογραφὰς τοῦ τε Προέδρου (καὶ ἐν ἀπουσίᾳ τούτου, τὴν τοῦ Ἀντιπροέδρου) καὶ τοῦ γενικοῦ Γραμματέως καὶ τὴν σφραγίδα τοῦ σώματος, εἰσὶν ἄκυρα.

ιβ'. Ἐν ἰδίῳ κώδικι, φέροντι μὲν ἐν προλόγῳ τοὺς ἀνωτέρω θεμελιώδεις ἄρους, κεκυρωμένῳ δὲ καὶ ἐσφραγισμένῳ ὑπὸ τῆς Α. Θ. Παναγιότητος μετὰ καὶ τῆς δηλώσεως τῶν συγκροτούντων τὴν πρώτην Ἐφορίαν τῆς Ἀδελφότητος καταγράφονται ἰδίᾳ χειρὶ τὰ τε Μέλη καὶ οἱ ἔκτακτοι Δωρηταί, Εὐεργέται καὶ Προστάται αὐτῆς.

Τ Ε Λ Ο Σ.

